

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ПРЕЗИДЕНТЫМ изэлукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан АР-м ИофшIэнымкIэ и Къэралыгъо инспекция ипащэу Сихъу Русиет тыгъуасэ ИофшIэгъу зэлукIэгъу дырилагъ. ИофшIэным ылъэныкъокIэ цыфхэм яфитыныгъэхэр къэзыухъумэрэ къулыкъум блэкIыгъэ илъэсым зэшIуихын ылъэкIыгъэм, тапэкIэ пшъэрылъэу зыфигъэуцужьыхэрэм, гумэкIыгъоу, щыкIагъэу щылэхэм ядэгъэзыжын зэраделажьэрэм Президентыр къакIэупчIагъ.

Сихъу Русиет къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, ИофшIэнымкIэ ыкIи ИофшIэныр щынэгъончъэнымкIэ изаконодательствэ мыукогъэным анахъу анаIэ тырагъэты. Республикэм ит предприятиехэм ыкIи организациехэм мы лъэныкъомкIэ яИофшIэн зэрэзыхащэрэм епхыгъэ уплъэкIун 550-рэ 2010-рэ илъэсым ашIыгъ, шапхъэхэр гъогогъу 2707-рэ аукуагъэху къыхагъэщыгъ. НахьыбэрэмкIэ ахэр зэпхыгъэр цыфым илэжапкIэ игъом зэрэрамыгъэр, сабий къызыфэхъунэу щыгъбзылфыгъэхэм ыкIи сабийр рыпIыгъыным пэе къэралыгъом къытIупщырэ пособиехэр зэрагъэуужьохэрэр, нэмыкIхэри арых. Законодательствэр зыукогъэ пэщэ 407-мэ административнэ пшъэдэ-кIыжъ арагъэхьыгъ, нэбгырэ 28-мэ алы-ныкъокIэ джыри уплъэкIунхэр лъагъэкIотэнху Следственнэ Комитетым тхыльхэр Iэклагъэхьагъэх, нэбгыри 8-мэ яИофсудым зехифышт. ИофшIэным ыкIи ИофшIэныр щынэгъончъэным япхыгъэ законодательствэр зэрагъэцакIэрэм ымыгъэразэху нэбгырэ 251-мэ инспекцием лъэу тхылькIэ блэкIыгъэ илъэсым зыкы-фагъэзагъ. ЛэжапкIэм итын зэрагъэ-гужьорэм фэгъэхьыгъэ тхьаусыху къа-Iэклахэрэр зэрэбэм къыхэкIыкIэ, рес-публикэм ит предприятие ыкIи органи-зации зэфэшъхьафхэр гъогогъу 230-рэ ауплъэкIугъэх. Зэфэхьысыжхэм кы-зэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, шапхъэу щылэхэр пащэхэм бэрэ аукуагъэх. Инспекцием унашъоу ышIыгъэхэм адиштэу, ИофшIэныр нэбгырэ 1032-мэ ялэжапкIэу сомэ миллион 16,6-рэ хурэр къафызэ-клагъэкIожьыгъ. Мыщ дэжым кыхэ-

гъэшыгъэн фае бюджет организациехэм лэжапкIэм итынкIэ чIыфэ зэрэтемы-лыр. Урысыем инэмыкI субъектхэм ялбытыгъэмэ, Адыгеим иИофхэм язытет уигъэрэзэнэу зэрэщытыр Сихъу Русиет зэфэхьысыжъу кышIыгъ.

Цыфхэм яфитыныгъэхэр зыукогъэхэрэм шIокI имылэу пшъэдэжIыжъ ягъэхьыгъэн ыкIи ащ фэгъэзэгъэ инспекцием иИофшIэн джыри нахъ ыгъэлъэшыр зэрэфа-ер мыщ дэжым Тхьаклушынэ Аслъан кыыхигъэщыгъ.

Нэужым АР-м и Президент АР-м икъэралыгъо гъэцэкIэкIо хэбзэ органым ыцIэкIэ УФ-м и Федеральнэ ЗэлукIэ ФедерациемкIэ и Совет хэт Вячеслав Шверикас ригъэблэгъагъ.

Республикэмрэ федеральнэ гупчэмрэ зэпхыныгъэу яIэр гъэпытэгъэнымкIэ Иофышхо зышIэрэ В.Шверикас зэрэфэ-разэр, тапэкIи ащ фэдэ екIоллакIэр агъэ-федэзэ зэрэздэлэжъэщтхэр Тхьаклушынэ Аслъан кыIуагъ.

Адыгеим социальнэ-экономикэ хэ-хъоныгъэу мы аужырэ илъэсхэм ышIы-гъэхэм сенаторым уасэ къафишIыгъ. Ана-хъу кыыхигъэщыгъэр псэупIэ-коммуналь-нэ хызмэтым щыкIорэ зэхьокIыныгъэхэм республикэр чанэу зэрахэлажьэрэр ары. Урысыер зэрэпсауу пштэмэ, мы лъэны-къомкIэ республикэр илэхэмкIэ субъект анахъ дэгъуи 5-мэ ясатыр хэт. Инвести-циехэр нахьыбэ шIыгъэнхэм, отраслэ зэфэшъхьафхэм хэхъоныгъэхэр ягъэшIы-гъэнхэм, нэмыкI Иофыгъохэм бгъуитIур атегушылагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сэкъатныгъэ зилэ цыфхэм IэпыIэгъу афэхъух

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан медикэ-социальнэ экс-пертизэм АР-мкIэ и Бюро шъхьалэ ипащэу Хьакурынэ Галия тыгъуасэ Iуклагъ. 2010-рэ илъэсым къадэхъугъэм, гумэкIыгъоу апашъхъэ итхэм, сэкъатныгъэ зилэ цыфху республикэм щыпсэухэрэм IэпыIэгъу афэхъугъэнымкIэ япшъэрылхэр зэра-гъэцакIэхэрэм, нэмыкI Иофыгъохэм ахэр атегушылагъэх.

Хьакурынэ Галия къызэриIуагъэмкIэ, якъулыкъу хэтэу республикэм ИофщызышIэрэр нэбгыри 134-рэ мэхъу, ахэм ащышъу 48-р врачых. Яматериальнэ-тех-ническэ базэ зэрэзтэгъэпсыхьагъэм уигъэрэзэнэу щыт. Непэрэ мафэхэм яхъулэу сэкъатныгъэ зилэ нэбгырэ 34 286-рэ Адыгеим ис, цыфху тирегион щыпсэурэм ипро-центи 7,7-рэ ар мэхъу. БлэкIыгъэ илъэсым нэбгырэ мин 18-м ехъу къаюллагъ. Ахэм яфэIо-фашIэхэр тэрэзу зэшIохыгъэнхэр, зипсауныгъэ зэщыкогъэ цыфхэм ягумэ-кIыгъохэр зэхэшIэгъэнхэр япшъэрылхъ шъхьалэу зэрэщытыр къыгъэнэфагъэх. Сэкъат-ныгъэ зилэ сабыеу республикэм исым ипчыгъэ нэбгырэ 1234-рэ мэхъу. Ахэм игъом реабилитацие аклуным пэе бюром ИофщышIэщт чIыпIэр шIэхуу къызэIуахын гухэлъ зэряIэр ыкIи ащ епхыгъэу хэушъхьафыкIыгъэ программэ зэрэзыхагъэуцуагъэр экс-перт шъхьалэм кыIуагъ.

Сэкъатныгъэ зилэ цыфхэм зерифэшъуашъу уапэгъокIын, ахэм гукIэгъуныгъэ, цыфыгъэ адызепхъан зэрэфаер Тхьаклушынэ Аслъан кыыхигъэщыгъ. АщкIэ пшъэдэжIыжъ зыхьырэ пстэуми къаефэрэр агъэцэкIэнэу зэрэщыгугъырэр кыIуагъ.

(Тикорр.).

Пресс-къулыкъухэм Иоф зэдашIэщт

Адыгэ Республикэм ихэбзэ ыкIи иправэухъумэкIо органхэм япресс-къулыкъухэм япащэхэм мэлъыфэгъум и 19-м зэхэсыгъо ялагъ. Информационнэ политикэм ылъэныкъокIэ ыкIи а органхэм зэрахьэрэ ИофшIэнхэр къэгъэлъэгъогъэнхэмкIэ япресс-къулыкъу-хэм зэпхыныгъэ азыфагу илэным Иофхьабзэр фэгъэхьыгъагъ.

Федеральнэ инспектор шъхьалэу Лшыужу Адам зэхэсыгъор кызылэуи-хызэ, мэхъанэ зилэ хугъэ-шIагъэу пра-вэухъумэкIо органхэм ащыхъухэрэр икIоу цыфхэм алыагъэIэсынхэмкIэ зэгъусэу зэрэздэлэжъэнхэ фаер кы-Iуагъ. А Иофыгъом УФ-ми Адыгеими я Президентхэм анаIэ зэрэтырагъэты-рэр инспектор шъхьалэу кыыхигъэ-щыгъ. Нэужым гушыIэр ритыгъ зэхэ-сыгъом изэхэщэн кIэщакIо фэхъугъэу, суд пристахэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу Адыгеим щылэм ипа-щэу Дмитрий Ткаченкэм.

Ащ къызэриIуагъэмкIэ, республикэм ихэбзэ ыкIи иправэухъумэкIо органхэм япресс-къулыкъухэр зэдэлэжъэнхэмкIэ зэзэгъыныгъэ зэдашIынэу зэхэхагъэх. Коррупцием ылъэныкъокIэ зэрахьэрэ бздэжшIагъэхэм якыыхэгъэщынкIэ, Иофыр хыкумым нэгъэсыгъэнымкIэ

къулыкъухэм зэшIуахырэ Иофым икIэ-бар, шъыпкърэ цыфхэм алыагъэIэсын фаеу республикэ пристав шъхьалэм елыгътэ. Джащ фэдэу правэухъумэкIо ыкIи хэбзэ органхэм якъулыкъу пстэ-уми цыфхэм зафагъэзэшъуныр IэшIэхъунымкIэ пресс-конференциехэр зэгъу-сэху зэхэщэнху Дмитрий Ткаченкэм къариIуагъ. ИофшIэнэу зэрахьэщт пстэ-ури къэбар лыгъэIэс амалэу респу-бликэм итхэм къагъэлъэгъоным пэе кы-рагъэблагъэхэзэ ашIынэу зэхэхэм хэ-лажъэхэрэм ащ закыфигъэзагъ.

Адыгэ Республикэм ихэбзэ ыкIи иправэухъумэкIо органхэм япресс-къу-лыкъухэм япащэхэм Адыгеим ипристав шъхьалэу кыIуагъэхэм адырагъэштагъ ыкIи ахэм Иоф зэрэзэдашIэщтымкIэ зэ-зэгъыныгъэм зэдыкIэтхэгъэх.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан зэхэхэм кыIыцытырыхыгъ.

Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ и Совет зэхэсыгъо иIагъ

Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ и Совет изэхэсыгъо мэлъыфэгъум и 18-м щыIагъ. АР-м и Общественнэ палатэ итхьаматэу И. Ш. МэщбашIэм зэ-хэсыгъор зэрищагъ.

Советым хэтхэм Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Об-щественнэ палатэ ехьылIагъ» зыфиIорэм кыпкырыкIырэ нормативнэ документхэм япроектхэм ахэплъэнху игъо афалъэгъугъ: АР-м и Общественнэ палатэ ирегла-мент, АР-м и Общественнэ палатэ и Совет ехьылIэгъэ Положениер, АР-м и Об-щественнэ палатэ и Комиссие ехьылIэгъэ Положениер.

ЖьоныгъуакIэм ыгузэгухэм адэжъ АР-м и Общественнэ палатэ и пленарнэ зэ-хэсыгъоу щылэщтым а документхэр щаштэнху рахъухъ.

АР-м и Общественнэ палатэу республикэм ихэбзэгъэуцуу ыкIи игъэцэкIэкIо хабзэ иорганхэм, чIыпIэ зыгъэIорышIэжыным иорганхэм гъусэныгъэу адыриIэщтыр зэрэгъэпсыгъэщт шIыкIэмкIэ игъоу алыэгъухэрэм зэхэсыгъом щатэгугъыIагъэх.

АР-м и Общественнэ палатэу итхьаматэу игуадзэху Адумыжъ Казбекрэ Крюковамрэ Урысые Федерацием и Общественнэ палатэу зэхыщгъэ Иофхьабзэхэм (ежхэр зы-хэлэжъагъэхэм) афэгъэхьыгъэ отчетхуу къашIыгъэхэм зэхэсыгъом щадэгъугъэх.

Адумыжым УФ-м и Общественнэ палатэу и пленарнэ зэхэсыгъохэм яматери-алху «Граждан обществэмрэ ЖКХ-мрэ», «Я XXI-рэ лIэшIэгъум кIэлэцIыкIу ыкIи ныбжыкIэ политикэм истратегие» зыфиIохэрэм япхыгъэ Иофыгъохэм Со-ветым хэтхэр ащигъэгъэзагъэх.

Крюковам Общественнэ палатэхэм яИофшIэн зэрэгъэпсыгъэмкIэ, джащ фэдэу Урысые Федерацием инэмыкI шъолыгъэхэм Общественнэ палатэхэм яаппаратхэр ащызэхэщэгъэнхэмкIэ опытуу щылэ хугъэм щигъэгъэзагъэх Советым хэтхэр.

Адыгеим щыIэр УФ-мкIэ анахь дэгъоу агъэнэфагъ

Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд и Правление 2011-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 14-м иIэгъэ зэхэсыгъом ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм ипащэу Къулэ Аскэрбий мэ-фэклI шыкIэм тетэу кышчыратыгъ «Страховой тынхэм пэщэныгъэ адызехъгъэнымкIэ ПФР-м 2010-рэ илъэсымкIэ ианыхъ Къутэмэ дэгъу» зыфиIорэ цIэр ПенсиехэмкIэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэ кызырэфасуыгъэр кызыгушыхатырэ дипломыр.

Ащ фэдэ цIэ лъапIэ ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм иколлектив кыфэусыгъэным сыда лъапсэ фэхъугъэр?

ЗэкIэри зэрэщыгуагъэхэу, УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд ибюджет хэхьэрэ страховой тынхэм пэщэныгъэ адызехъгъэныр хэбзIахъхэмкIэ Федеральнэ органым кыIахыжьи, ПенсиехэмкIэ фондым 2010-рэ илъэсым кыратыжыгъагъ. 2001-рэ илъэсым ыпэкIэ шIокI зимылэ пенсие страховани-

кIэ страховой тынхэм ПФР-м иорганхэр ары пэщэныгъэ адызехъгъэныгъэхэр. Ау мызэгъогум а пшъэрылгыр икIэрыкIэу ПФР-м кызырэфасыжыгъэм имызакъоу, ипшъэрылгыр хэм кыахыгъагъагъ. ПенсиехэмкIэ фондым хэхьэрэ страховой тынхэм ямызакъоу, шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ фондым хэхьэрэ тынхэри кыгуыгъоинхэ фаеу пшъэрылгыр кыфашыгъ.

Арэу щыт нахь мышIэми, страховой тынхэм якъуыгъоин зыфэгъэхъаырыгъэным епхыгъэ Iофыгуагъэ зэшIуи, страховой тынхэр кыгуыгъоинхэм фэлэжыгъэхэрэ иструктурэхэм яIофшIэн дэгъоу зехищи, гъусэгъоу иIэ ведомствэхэм адыриIэ зэпхыныгъэхэр дэгъоу ыгъэпсыхи, кризис лэхъаным кыкIэлъыкIогъэ пIалъэм ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм иIофшIэн Урысые Федерацием игурыт пчъагъэхэм ашIокIыхэрэ гъэхъэгъэ инхэр кышчыгъэлъэгъагъэх.

2010-рэ илъэсым Пенсие-

хэмкIэ фондым ибюджет пае Адыгэ Республикэм ишIолгыр страховой тынхэу сомэ миллиарди 2-рэ миллион 560-рэ кышчыгъоингъ. Ар 2009-рэ илъэсым кыагуыгъагъэм сомэ миллион 853,5-кIэ нахъыб. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, IофшIэным ипсынIагъэ зэрэхъагъагъэр проценти 150,8-м нэсыгъ. Джащ фэдэу шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ чыпIэ фондым ибюджет пае сомэ миллион 197,5-рэ ыкIи федеральнэ фондым ибюджет пае сомэ миллион 110,0-рэ кыгуыгъоин ылтэкIыгъ. ФондитIумкIи ыпэрэ илъэс кIэуххэм кыаригъэхъугъ.

ПФР-м и Къутамэ иIофшIэхэм кыагуыгъагъэ ахъщэм джы пенсионерхэм аратырэ пенсиехэр кызырэхэкIыхэрэр кызыдэплъытэкIэ, ахэм гъэхъагъэу ашIыгъэм социальнэ мэхъанэу иIэр гурыIогъошIу мэхъу.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-кыулыкъу.

Апэрэу хагъэунэфыкIыгъ

Урысые Федерацием и МВД иунашъокIэ мэлылфэгъум и 17-р МВД-м иорганхэм яIофшIэхэм я Мафэу агъэнэфагъ. Мыгъэ ар апэрэу хагъэунэфыкIыгъ.

МВД-м иIофыгъохэм язэшIохынкIэ ветеранхэм Iофэу ашIэрэм, яIахъу халхъэрэм ишыхат а мафэр хагъэунэфыкIынэу зэрэахъуагъэр. АдыгеимкIэ МВД-м иветеранхэм я Совет итхъаматэу, милицием иполковникэу Хъутыжъ Азмэт кызырэфасуыгъэр, мы мафэр зэрагъэнэфагъэр аукъо-

дыеу щытэп. 1991-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 17-м апэрэу Урысые Федерацием и МВД иIофшIэхэм я Общественнэ организацие зэхашъагъ. Ау ыпшъэкIэ кызырэфасыгъагъу, а мафэр мы илъэсым апэрэу хагъэунэфыкIыгъ.

АР-мкIэ МВД-м иунэ иактовэ зал мы структурэм иIофы-

шIэхэр а мафэм кышчызэрэу-гъоингъэх. АдыгеимкIэ МВД-м иминистрэ иIэнатIэ зыгъэцэкIэ-рэ генерал-лейтенантэу Александр Сысоевыр кызырIукагъэхэм кыафэгъушIуагъ. Пенсием щыIэ ветеранхэр МВД-м иIофшIэн кызырэхэлажыгъэхэрэмкIэ зэрафэразэр кыыхыгъэ-щыгъ, псауныгъэ яIэу джыри бэрэ зэдэлэжыгъэхэу кыафэлъэ-гуагъ. ЗэIуIкIэм икIэухым ветеранскэ организациехэм яIофшIэн анахь чанэу хэлажыгъэхэрэм шIухъафтынхэр кыратыгъэх.

Депутатхэм яшIуагъэкIэ

Мыекъуапэ идепутатхэм къалэм изетегъэпсыхъан яIахъ халхъанэу пшъэрылгыр зыфашыжыгъ. Къэлэ сад цыкIу (сквер) Индустриальнэ банкым пэчынатIэу щагъэпсыгъ. Ащ пае Адыгеим икьэлэ гупчэ идепутатхэм лэнчъэ чыгъ 20 къашэфыгъ.

Мыекъопэ администрацием къэбар лыгъэIэс амалхэмкIэ и ГъэIорышIапIэ кызырэфасыгъагъэмкIэ, кыбзэныгъэм имазэу кIорэм кыдыхэлъытагъэу ыпэкIэ зигугъу кытшIыгъэм нэмыкIэу къалэм чыгъ 1200-рэ фэдиз щагъэ-тIысыгъ. Ахэм фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яшагухэр кыагъэдэхъытх. Джащ фэдэу зылгы-Iэсыгъэхэм ащышх «ДзэкIолIхэм япсынэкIэчъ», я 131-рэ мотострелковэ бригадэм фагъэуцугъэ мыжъосыныр ыкIи нэмыкI чыпIэхэу шIэжым епхыгъэу Мыекъуапэ дэтхэм ащышхэр.

Экологием иIофыгъохэр, къалэм икьэбзэныгъэ анахь шъхъалэу къэлэдэсыбэмэ алыгъэ. Арышъ, депутатхэми ар янэплъэгъу рагъэкIырэп.

ДЕЛЭКЪО Адам итыжыын медаль

Мэлылфэгъум и 9-м Москва дзюдомкIэ Европэм ишъхъэихыгъэ чемпионат щыкIуагъ. Ащ хэлэжыагъэх полицейскэ ыкIи армейскэ командэхэр.

Зэнэкъокъухэр зэхашагъэх дзюдомкIэ Европэ союзым, дзюдомкIэ Дунэе фондм, дзюдом иветеранхэм я Лъэпкъ союз ыкIи Урысы-

ем дзюдомкIэ ифедерацие.

Зэнэкъокъум командэ 22-рэ хэлэжыагъ. Урысыем командэ 6 чемпионатым ыгъэкIуагъ. IэкIыб къэралыгъохэм кыары-

кIыгъэ командэ 16-р лъэшэу зетегъэпсыхъагъ. Ау сыдэу щытми, УрысыемкIэ МВД-м изы командэ текIоныгъэр кыдыхыгъ. Адыгэ РеспубликэмкIэ МВД-м иIофшIэу Делэкъо Адамэ тыжыын медаль мы зэнэкъокъум кышчыгъ.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Пшэхъо ыкIи мыжъо-пшэхъо зэхэлъхэр зычIэлъ чыпIэу «Драная Хмеречъ» зыфиIорэм игъэфедэнкIэ фитыныгъэм епхыгъэ аукционыр зэрэзэхашэрэ шыкIэм зэхокIыныгъэ фэшIыгъэным фэгъэхъыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешIы:**

1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 28-р зытэтэу «Пшэхъо ыкIи мыжъо-пшэхъо зэхэлъхэр зычIэлъ чыпIэу «Драная Хмеречъ» зыфиIорэм игъэфедэнкIэ фитыныгъэм епхыгъэ аукционыр зэхэшъэгъэным ехылаагъ» зыфиIоу 2011-рэ илъэсым мзэем и 21-м аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэуыгъагъэхэр, 2011, N 2) зэхокIыныгъэ фэшIыгъэнэу, я 13-рэ пунктм хэт пчъагъэу «4543»-р пчъагъэу «947127»-кIэ зблэхъугъэнэу.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу **КЪУМПЫЛ Мурат**

къ. Мыекъуапэ, мэлылфэгъум и 7, 2011-рэ илъэс N 57

Адыгэ Республикэр зызэхашагъэр илъэс 20 зэрэхъурэм ипэгъокI

КIэлэцIыкIу театрэхэр зэнэкъокъугъэх

Адыгэкъалэ лъэпкъ культу-рэм и Гупчэу дэтым бэмышIэу региональнэ кIэлэцIыкIу театральнэ фестивал-конкур-сэу «Убзэ зэгъашIэ, уилъэпкъ гъэдахъ» зыфиIорэр щыре-кIокIыгъ. Ащ хэлэжыагъэх Адыгэкъалэ, Теуцожь ыкIи Тэхъутэмыкъое районхэм япсэупIэ зэфэшъхъафхэм яса-модетельнэ кIэлэцIыкIу те-атральнэ коллективхэр. Мэфэ реным кыуаджэхэм, кыуыр-хэм кыарыкIыгъэ кIэлэцIыкIу творческэ коллективхэр текло-ныгъэр кыдэхыгъэным фэ-гъэхыгъэ зэнэкъокъум зэра-лъэкIэу хэлэжыагъэх, къэгъэ-лъэгъон гъэшIэгъонхэр кы-шашыгъэх.

Жюрим фестиваль-кон-курсм икIэуххэр зызэфе-хысыжыгъэхэм ащ и Гран-при зыфигъэшъошагъэр Аскъэ-лае культурэм и Унэу дэтым итворческэ коллектив ары. Режиссерыр Уджыхъу Дэхэ-нагъу, кыаригъэшIыгъэр Ма-мый Ереджыбэ иппесэ техы-

гъэ спектаклэу «ГупсынIкI» зыфиIорэр ары.

Фестивалым илауреат идип-ломэу апэрэ степень зилэр зы-фагъэшъошагъэр Адыгэкъа-лэ икIэлэцIыкIу коллективэу «Надежда» зыфиIорэр ары. ЯтIонэрэ хъугъэх коллекти-витIу — Щынджые ыкIи Гъо-бэкъуае культурэм иунэхэу адэтхэм якIэлэцIыкIу театрэ-хэр. Ящэнэрэ чыпIэр зыфа-гъэшъошагъэр Нэхэрэзые итеатральнэ кIэлэцIыкIу кол-лективэу «Насып» зыфиIорэр ары.

Апэрэ, ятIонэрэ, ящэнэрэ степень зилэ дипломхэр ара-тыгъэх Афышсыпэ культурэм и Унэу дэтым инароднэ теат-рэ, ГъобэкъуаекIэ искусствэ-хэм якIэлэцIыкIу еджапIэ итеатральнэ коллективэу «Жыгъобыным» ыкIи Очэ-пшыекIэ культурэм и Унэу Iэпзэо Нурыет зипащэм илIы-кIо цыкIухэм.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Хъапс кыыхьын ыльэкIышъ

Мэлылфэгъум и 5-м сы-хъатыр 20-рэ такыкь 30-м АдыгэкъалэкIэ «Iэпылэгъу псынIкIэм» идиспетчер кыфы-теохи симэджэщым иунэ ла-гъымэ кыычIалъхъагъэу кы-раIуагъ. ПсынIкIэ дэдэу а къэ-барыр АдыгэкъалэкIэ ыкIи Теуцожь районмкIэ ОВД-хэм алыагъэлэсыгъ.

Сымаджэхэр ыкIи Iоф шы-зышIэхэрэр кыуухъумэгъэн-хэмкIэ Iофтхъабзэхэр шIэхэу зэхашагъэх. МВД-м иIофы-шIэхэм симэджэщыр къадзы-хъагъ, отделениехэм ачIэлъхэри IофышIэхэри кыычIалъхъагъэх. Ащ дакIоу къэбарыр кызыди-кIыгъэр ауплъэкIуштыгъ...

Симэджэщым ыкIоци, ащ

ишагуи хъэ гъэсагъэ ягъусэу ФСБ-м иIофышIэхэм ауплъэ-кIугъэх. Ау къэорэ пкыгыто кыагъотыгъэп.

А мэфэ дэдэм къэбарыр кызыгъэлъугъэм фэгъэхыгъэ уголовнэ Iоф кызылэуахыгъ. Iофыр зэхафызэ, мэлылфэ-гъум и 6-м уголовнэ лыхъо-ным иIофышIэхэм зэгугъэфэ-хэрэ цыфыр кыауытыгъ. Ар Теуцожь районм щышъу кы-чIэкIыгъ. Джырэ лъэхъаным зэхэфын Iофхэр макIох. Уры-сые Федерацием и Уголовнэ кодекс кызырэдильтытэрэмкIэ, мы бзэджэшIагъэм пае илъэ-ситIу хъапс цыфым кыыхьын ыльэкIышъ.

(Тикорр.).

**ХЪУШТ ШЭБАН,
«Адыгэ макъэм»
исобкор.**

Мэлылфэгъу мазэу дунаим идэхэгъум...

ИжыкIэ кышыкIэдзагъэу унагъом сабий кыхъухъаныр хъугъэ-шIэгъэ инэу, хъяр гушIогъошхоу адыгэмэ алыгъэ, мэфэки шъыпкэкIэ хагъэунэфыкIы. Цыфым нахъ лъапIэ дунаим тетэп, ащ иакъыл бэмэ алыгъэсы, Iофышхохэмэ афэлажкэ, зэхьокыныгъабэ шъыныгъэм фешы.

Унагъом сабий кызыхъокIэ, шхончыр агъаоштыгъэ дунаим цыф кызырэтэхуагъэр зэкIэм арагъэшIэным пае. ИIуплэ, итеплэ дахэхэу, ишIушIэхэр чыгум лъэпсабэу шъыбэгъонхэу Тхъэм фелъэлухэзэ, чыгъ фагъэ-твысыщтыгъэ. «Сабий зэрымысым насып илъэп» зыфиIорэ гушIэжым мэхъанэ купкIэу иIэр унагъо пэпчэ шыгъупшэу уахътэ кыхъэкIыщтыгъэп.

Мэлылфэгъу мазэу дунаим идэхэгъум Шъхэлэхэо Iлакъоу Псэйтыку шъыпсэурэм гушIогъошхо кыфэкIогъагъ: а мазэм и 20-м 1926-рэ илъэсым зэшъхэгъусэхэу Шъалихъэр Дэхащэр пшъэшъэжыгъэ цыкIу яунагъо кыхъухъэгъагъ. Шъхэлэхэо Iлакъор ин дэдэу шытыгъэп. Зы нэбгырэ Iлакъом кызырэтэхуагъэр псэуэми ягушIогъошхуагъ.

ЕтIани Шъхэлэхэохэм бзылфыгъэу ахътым бэкIэ хъулыфыгъэхэр нахыбагъэх. Шъхэлэхэо Джамболэт къуитф, Шъхэлэхэо Исмахилэ къуитфI, Шъхэлэхэо Шухъаибэ зы пшъашъэрэ къуитфурэ ялагъэх. НэмыкI унагъохэми джащ фэд яIофхэр зытетыгъэр. Ащ кыхъэкIыкIэ зэкIэри гушIоштыгъэ, пшъэшъэжыгъэ цыкIур зэлэпахэу, «чIым нагъэ-сырэп» зыфалорэм фэдэу, алыгъыгъ. ЗэхэтIысхъэи егупшысагъэх: зэрагъэлъапIэрэр («дарий» — дэнэ шэкI лъэпкэ лъапI, «хъан» — лъытэныгъацI), зэралтыгъэрэр кыхагъэщэу Дарихъан цIэу фаусыгъ. Хъаным ипшъашъэ фэдэу цIэрыIоу, адыгэ пшъэшъэ дахэу, акъылышIо, цыфышIу хъунэу фэлъэлугъэх.

Шъхэлэхэо Шъалихъэ Псэйтыку дэсыгъ, ащ ишъхэгъусэу Дэхащэ, Цунтыжъ Батэкъо ыпхъу, Афыпсыпэ шыщыгъ. «ГушIуагъори тхъамыкIагъори зэпышIагъэх» алуагъ: пшъэшъэжыгъэ цыкIоу Дарихъан илъэситIу нахъ ымыныбжэу ятэ Шъалихъэ идунай ыхъожыгъ. Нымырэ ипшъэшъэ цыкIурэ Цунтыжъ Батэкъо Афыпсыпэ ышъэжыгъы, ащ иунагъо Дарихъан шапIугъ ыкIи шалэжыгъ. Цунтыжъ зэшъхэгъусэхэм ежъ ясабийхэу Разыетрэ Асфаррэ афэдэу пшъэшъэжыгъым анаIэ тырагъэтэу, агъэгъушхоу, зыми рамыгъэнэцIэу зыкырагъэлэтыгъ.

Шэныгъэрэ IэшIагъэрэ зэкъошых

Зыгорэм ыпкэ кыкIэу къуаджэм дэт сабий IыгъыпIэм Iоф

ымышIэу кыхъэкIымэ, ежъ Дэхащэ Iоф зыщышIэрэ былымэхэо фермэм пшъэшъэ цыкIур зыдишъыгъэ. Фермэр кыблэ лъэныкъом гъэзагъэу шъоф Iупэм Iутыгъ. Ащ екIурэ губгъо гъогу IонтIэ-щэнтIэ цыкIур къоджэ унэхэм ахэдзыгъэу шыт чырбыщ унэхом дэжкIэ блэ-кIыщтыгъэ. Пчэдыжым кышцегъэжъагъэу пчыхъэ нэс шагур зэгъокI хъуштыгъэп: зы купыр дэхъэ, адрэхэр кыдэкIыжыгъ, нахъыжхэр ахэтэу кIэлэцIыкIухэр тхъэжхэу шъэджэгъух, ахэм ячэф-щы макъэ одыджын жъыгуубэ зэхэпхъагъэу чыжэу мIу.

Мы шагур ащ фэдэу цыф дэхъэ-дэкIэу зыкIыщтыгъ, унэхор зыфэдэр ышIэхэ шIоигъоу зэгорэм пшъэшъэжыгъер ным еупчыгъ.

— Мы унэр еджапIэ, — ылуагъ Дэхащэ, — тхэнхэу, еджэнхэу царагъашIэ, ори уныбжэ зыкIу-кIэ, мыщ ушеджэщ.

— Шэхэу сыныбжэ икIушъа? — гуIэу еупчыгъ Дарихъан.

— Уныбжэ зыкIу-кIэ, сэ кыб-ослощт, — макIэу ныр Iушхып-цIыкIи, ипшъашъэ ышъхъашъо Iэ щифагъ. — ЗэкIэ ищыкIэгъэщтхэр кыпфэсцIэфынхэшъ, дэхэцIыкIоу усфэлэнышъ усцэщт еджапIэм, еджэгъэшхо ухъушът, сипшъашъ.

Зэхихыгъэм игушIуагъо ыгу цыкIу кыгъэлъати, Iом дыхэтэу пшъэшъэ цыкIур дэпкIэягъ, етIанэ ным зыриубытылIи, ынэмэ аклаплъэзэ, фэразэу кылуагъ.

— Дэгъоу седжэщт, нан, тиша-гу диз хъунэу тфыхэр кысхы-щтых. Ори, нан, мыщ ушеджагъа?

— Хъау, сипшъашъ, сэ седжэ-нэу хъугъэп, — ымакъэ кызырэ-зэблэхуыгъэр кыхъэхэу макIэу кылуагъ ным.

Ныр еджэнышъ, шIэныгъэ зэригъэгъотын зыкIымылэкIыгъэм, кыэгъушIэ зэхъум ымакъэ кызы-кызэблэхуыгъэм, ошIэ-дэмышIэу нэку-нэпс кызкIэхуыгъэм а лъэ-хъаным пшъэшъэ цыкIуым гу алытагъэп.

Дэхащэ иныбжыкIэгъу илъэс-хэр кIинэу зэрэщытыгъэхэр, пшъэшъэ Iэтэхэо цыкIоу Iоф-шIэным зэрэдиублэгъагъэр, илъэ-сищ нахыбэрэ зэкIымылэгъэхэу ишъхэгъусэ идунай зэрихъо-жыгъэр Дарихъан пшъэшъэп-кыым зеуцор ары нахъ игъэкIо-тыгъэу зышIагъэхэр.

Илъэсибл ыныбжэ зыхъукIэ мэкъумэщышIэ ныбжыкIэхэм яеджапIэу (школа крестьянской молодежи — ШКМ) Афыпсыпэ дэгым Дарихъан чIагъахэ. 1935-рэ илъэсым пшъэшъэжыгъэм ятэжыгъэу Батэкъо идунай ыхъожыгъ. Ип-хъурэлф пшъэшъэжыгъэ цыкIу еджапIэм зэрэчIэхъагъэм тэтэжъ-лъэшэу кIэгъушIуштыгъ, еджэгъэ-шхо хъугъэу кылыгъэжыгъыным кIэхъопсыщтыгъ, ау Iофыр нэмыкI хъугъэ. 1941-рэ илъэс кIин гузэ-жыгъым Дарихъан еджапIэр кы-уи, колхозэу «Афыпсып» зыфи-Iорэм ихэтэрыкIлэжъ бригадэ учет-чицэу IофшIэныр шъыригъэжыгъ.

Колхозышъуагъ «Афыпсып» колхозыр, бригадыбэу зэхэтыгъ: хэтэрыкIлэжыгъыным, лэжыгъэшIэ-ным, былымхъуным, садлэжыгъы-ным, сэнэшъхэлэжыгъыным апы-лыгъэх. Хъулыфыгъабэ заом шылагъ, цыф кIуачIэр икIушты-гъэп, ныбжыкIэхэр чIыпIэ зэф-эшъхъафхэм ашъылажэщтыгъэх. ХэтэрыкIлэжъ бригадэм, былы-мэхэо фермэм, нэужым колхоз правлением секретарэу Дарихъан

**Цыфэу гупытэ зышIи,
шIэныгъэ амалэу илэхэр зэкIэ
кызыфигъэфедэхэзэ шIу
ылъэгъурэ сэнэхъатыр зылэ
кызыгъэхъагъэм зыфигъэ-
сагъэр кыгъэшIэщтым
зэблихъужыщтэп. IэнэтIэ
дэгъу кыфаухэсыгъэми, ащ
енэцIыщтэп, бэрэ емыгупшы-
сэу, Iоф кыпимыгъэкIэу
щигъэзыещт. Джащ тетэу
зекIуагъэ теубытэгъэ пытэрэ
шъыпкэныгъэрэ зыхэлъэу,
зисэнэхъат зыгъэлъапIэу,
Адыгэ Республикэм ыкIи
СССР-м янароднэ
кIэлэгъаджэу, илъэс 45-рэ
Афыпсыпэ гурыт еджапIэм
идиректорыгъэу, Лениным
иорден зишъуашэу
Шъхэлэхэо Дарихъан
Шъалихъэ ыпхъур.**

Шъхэлэхэо Дарихъан.

ДАРИХЪАН

Iоф ащишIагъ. Аужырэ IофшIа-пIэм илъэситIо Iутыгъ.

Нэмыщхэр благуэу къуаджэм кыкIуалэщтыгъэх, пый самолет-хэм Афыпсып ащ пэгъунэгъу чIыпIэхэми бомбхэр къатыра-дзэщтыгъэх. 1942-рэ илъэсым ишышъхъэIу мазэ ыгузэгъухэм аджэ пным къуаджэр ыштагъ. ЕджапIэм еджэныр шъызпагъэ-угъагъ, ар нэмыщхэм шэщ ашIы-гъагъ. А илъэс дэдэм ибжыхъэ Пшызэ кыхахъуи, инпкыхъэм къадэкIыгъагъ ыкIи дамбэм къе-уцолIэгъагъ. Псыор хырэзэ чъэр-хэу къэзэрэфыхэрэм дамбэр кылуаутынкIэ шынагъо хъугъа-гъэ. Iофым изытэт нэмыщхэр лъэ-шэу кыгъэгъэхъагъэх, Афыпсы-пэрэ Хъаштыкурэ адэхэр кыда-фыхи, дамбэр арагъэгъэцIэкIэжы-гъагъ. А IофшIэхэр зыгъэц-кIагъэхэм Дарихъани ашыщыгъ.

Мэзаем и 18-м, 1943-рэ илъэ-сым, Афыпсыпэ нэмыщхэр дафы-жыгъэх. Мазэ нахыбэ темыла-гъэу егъэджэн Iофым падзэжыгъ. Яенэрэ классичэу кызыгъауахы-гъэмэ нэбгырэ 38-рэ арысыгъ.

Колхозым а лъэхъаным тхъама-тэу илагъэр Шъхэлэхэо Юсыф, ащ ыуж Тхъаркъохо Юныс. Цыф кIуачIэр икIуштыгъэп, мэкъумэщ хъызмэтыр зэхэтэкъогагъ, ар зыпкэ игъэуцожыгъэн фэягъэ.

Колхозым ипащэхэм Дарихъан къатIупшыщтыгъэп, ежъ пшъа-шъэм еджэным пидзэжы шIо-игъуагъ. Джащ тетэу Iофыгъуи-тIумэ азыфагу ар кынгъагъ: кол-хозым кыхъэнэщта, армырэу еджапIэм ыгъэзэжышъа? Io хэ-лэп, ыныбжэ икIугъэпышъ, лыгъэкIэ колхозым кыхагъэнэ-жыгъ алэкIыщтэп. Ежъ егупшы-сагъ: ныбжыгъ ушъхъагъу ышIы хъушътэп. Ар зы. Колхозым ипа-щэхэр, нахыжхэр къелъэлух, кыфэныкIо, цыфхэм ящыкIагъ. Ар ятIонэрэ. Дарихъан фэдэхэр кэхъунхэшъ, еджэнхэшъ, рэхъа-тэу Iоф ашIэным, насыпшIохэу шIэпIэхэм апае тицIыф нэбгырэ миллион пчыгъэмэ апсэ атыгъ. IофшIэныр чIидзыжыгъэм къума-лыгъэ зэрихъагъэу хъушът. Акъы-лыгъэ хэлъэу Iофым Дарихъан

екIонлагъ: Iоф ышIэщт ыкIи еджэщт.

Пчэдыжырэ жъэу колхозым макIо, хъызмэт Iофхэм язытет, мафэм IофшIагъэу колхозым иIэм ехылыгъэ къэбархэр районым IэкIэгъахэ, нэужым еджапIэм макIо, еджэгъу ужым конторэм Iоф шешIэ. Джащ тетэу еджэным-рэ IофшIэнымрэ зэдигъэцIа-щтыгъэх. Гуетыныгъэ хэлъэу илъэс 14-м итыгъэ пшъэшъэжыгъем Iоф ышIагъ, ищыгъу аригъэлуагъ. Дарихъан илъэсым Iофэу ышIа-гъэр кызалтыгъэжыгъ нафэ хъу-гъэр макIэп: нахыжхэм афэдиэ къабзэу трудодень 300 кыгъэ-хъыгъагъ. Джащ тетэу еджапIэм-кIи гъэхэгъэшIоу ышIыгъэх, оцекэ дэгъухэр зэрыт тхылыи кыратыгъ. Иеджэн зэрэлыгъэ-кIотэщтым, сэнэхъатэу кыхи-хыщтым ягушIысэхэу шытыгъэп: шIу ылыгъэу кыхыгъагъ сэнэ-хъатыр зэригъэгъотыным пае Краснодар дэт Iэлэгъэджэ ин-ститутым ифизикэ-хысап факуль-тет чIэхъэ. Студентыгъо илъэсхэр псынIкIэу кIуагъэх. 1950-рэ илъэ-сым кIэлэгъэджэ сэнэхъат иIэу икIоджэ гупсэ иеджапIэ Iоф ши-шIэнэу къэкIоужыгъ.

Мыекыпэ кIэлэгъэджэ учили-щэм Iоф шишIэнэу чIыпIэ кы-ратыгъагъ Дарихъан: хэкум икIэлэ гупсэ дэсыщт, шылэжэщт. УенэцIынэу шытыба? Шъыт.

— Хъау, сикIоджэ гупсэ згъэ-зэжыгъ сшIоигъу, — кIэкIыгъэ пшъашъэм иджуап. — Сэ си-хэгъэгъу цыкIур Афыпсып. Ащ нахъ дэгъу, нахъ дахэ сэркIэ мы дунаим тетэп. СнедженIэ гупсэ Iоф шысшIэщт. Сэзыгъэджэгъэ кIэлэгъаджэмэ Iоф адасшIэмэ рэзэныгъэ згъотыщт, къоджэ кIэлэцIыкIухэр езгъэджэнхэр сип-шъэрылъ шъхъалэу сэлъыгъ.

Хысап урокхэр я 8 — 10-рэ классхэм ащиыхъэхэу апэрэ илъэ-сым IофшIэныр регъажэ. КIэ-лэгъэджэ ныбжыкIэр иIофшIэн егугъу, кIэлэцIыкIухэм шIулыгъ-гъу зэрафыриIэр къегъэлъагъо, иуокхэр гъэшIэгъонхэу, гум кынгъэхэу зэхэщэх, нахыбэрэ еджапIэмэ ахэт. ИлъэситфыкIэ узэкIэлэбэжыгъэм эзыгъэджэгъэ

кIэлэгъаджэхэм джы аготэу Iоф адеши. Ахэр Зоя Фирсовар, Со-фья Акимович, Жэнэ Бэчмыз.

КIэлэгъэджэ ныбжыкIэм IофшIэным шIулыгъэуоу фыриIэр зыфэдэм, гуетныгъэшхоу хэлъым, гъэхэгъэшIоу ышIыгъэхэм еджа-пIэм, чылэм ыкIи районым цыф-хэр ащатэгъушIэхэу аублэ. 1951-рэ илъэсым районым икомсомольцэ-хэм кIэлэгъэджэ ныбжыкIэр комсомолым ирайком исекретарэу хадзы.

Иныбджэгъухэм цыхъэу кы-фашыгъэр кыгъэшъыпкэжыгъы-ным пае зэкIэ ыкIуачIи, иакъы-ли, сэнэушыгъэу хэлъэхэри Iоф-шIэным фиэгъэлорышIэхэу еублэ. Охътэ кIэкIым кыкIоцI зэхэ-щэкIо чанэу, Iофтхъэбзэ шIагъо-хэм якIэщакIоу, комсомольцэмэ яныбджэгъу шъыпкэу зыкыгъэ-лэагъо, иIофшIэгъухэм агурэлэ. Iофхэр ащ тетхэми, еджапIэм Iоф шишIэныр, кIэлэцIыкIухэр егъэ-джэгъэнхэр, плугъэнхэр, кIэкIэу къэпIон хъумэ, шIэныгъэу иIэр кыпIкIэхуыгъэрэ ныбжыкIэхэм афиэгъэлэжэныр пшъашъэм зэ-кIэмэ апыгъэу, анахъ мэхъанэ зиIэу елыгътэ. Райкомым ипащэхэм ялэIу еджапIэм агъэкIоужыгъу.

ЕджапIэм идиректор

Партием ыкIи комсомолым ярайкомхэм яIофышIэхэм къагу-рылуагъ мы Iофым зи хашIыхъан зэрамылэкIыштыр: егъэджен-пIуныгъэм пшъашъэр ыгукIи ыпсэ-кIи фэцагъ, нэмыкI IофшIэни Iэ-натIи фаеп. Бэрэ Iофым зырагъэ-кудыжыгъэп, къатIупшыгъ. Ау зэ-ралэу «IэнэIэу» къатIупшыгъэп, Афыпсыпэ гурыт еджапIэм дирек-тор фашыгъ. Ар Дарихъан зэ-мыжэгъэхэ Iоф. IэнэтIэшхо фаеу уахътэ кыхъэкIыгъэп, ары шъхъай, ренэу улъаломи хъуна? Еуцоллагъ, ау ыгукIэ рэхъат иIэп: эзыгъэ-дэжэгъэхэри, ежъ нахыжхэри еджапIэм чIэтых, шъэлажэх. Сы-дэушътэу ахэм Iоф аригъэшIэщта, унашъохэр афишIышъа? Ар зы. ЯтIонэрэ, Афыпсыпэ коим гурыт еджапIэу итыр зызакъо, ар Афып-

сыпэ дэт. Къуаджэхуэ Пэнэхэс, Псэйтук, Хьаштык, поселкэу Кубаньстроим, Шапсыгъэ къэлэ цыклым яблэнэрэ классхэр къэзыухыгъэхуэ къарыкыхэрэр арых мыщ щеджэштхэр. Еджакломэ анахыбэр адыг, адрэхэр урысых, украинцэх, цыганхэри ахэтых. Еджаплэр зычлэт унэр зы къат, шагум къактырых плөми хьунэу чыиф унэ цыкыхэр дэтых, ахэри класс кабинетых. Директорым Иошлэнэу къыпыщылгыр бэ, чэчи мафи Иоф пшлагэми укочлыгыуай.

Дарихъан а къынхэм къагъэ-щтагъэп, къызэкълэуагъэп, чанэу Иошлэнхэм афежыагъ. Къэлогъэн фаер зы: Дарихъан зыухыгъэзэ Инаглэр шытхуэ хэлъуэ зэрихыагъ, анахь еджэплэ дэгъумэ ахалыгъуэ районми, хэкуми, республикэми ышлэ къащыралоу Афыпсыпэ гурыт еджаплэу N 4-р шытыгъ. Зэкълэуагъуэ илээс 45-рэ Шхьэлэхуэ Дарихъан еджаплэм директору илагъ.

«Цыфым зыдимышлэжъуэ клочлэ гъэтылгыгъэхэр илэх», — ало шлэныгъэлэжъхэм. Амалхэр къызыфигъотыжъхуэ, ежъ цыфым ахэр къымыгъэушхэмэ, шлуагъэ гори къамыхуэу клодыжыштых. Ау а клуачлэхэр зыкъолтым ахэр къызыкъуыхуэу зэкълэуагъуэ Иоф аригъашлэмэ, федершэу къахышты. Гушылэм пае, спортсменым мыпшыжъуэ Иоф зыдишлэжъы къэс клуачлэ хэхуэ, негъэ къыдэмыхуэгъуэ неущ еуклочы. Джащ фэд клэлэгъаджэри: Иоф зэрэзыдишлэжъырым елытыгъэ исэнэхуат ылэ къызэрихэрэр. Цыфым ыгу зыккодурэм, псэ пымыгыжъым фэдэ мэхуэ, ащ пае гуклодым гугъэр тыригъэклон фае. Пклэнчэу алуагъэп: «Гугъэр клэгъэкхон».

Ицлыклогъом къышыклэдзэгъуэ Дарихъан шэн дахэхэр хэлых. Цыфышлу, гуклэгъу хэлъ, лэпылэгъу зычыклагъэм ылэ фешэи. Нэмыклэ псэуплэ къыкыгъэ еджаклохуэ ошхым е осым хуыбтагъэхэм клэлэгъаджэхэри, пхьэнклэкло-лэуагъэхэри афэ-сакыныхуэ арилоштыгъ. Ежъ икабинети, нэмыкыларэ класс нэжъхэми аришхэхэти заригъэгъэфэбжыштыгъ, ящыгъынхэр аригъэгъэ-чъэпхыжыштыгъэх. Къуаджэм дэс нэжэ-лужъхэми, ны-тыхэми, клэлэгъаджэхэми зэпхыныгъэ дэгъу адырилагъ, упчлэжъэгъу ышлэштыгъэх. Еджаклохэм гушылэгъу афэхуштыгъ, зыте-гушылэхэрэм еплыкылау афырларэ зэригъашлэштыгъ. Охътэ клэклым къыкылоу еджаплэм гъэхъэгъэ дэгъухэр ышлэгъэх, Дарихъани пэщэ, зэхэхэкло шлагъуэ зыкыгъэлэжъуагъ. 1962-рэ илээсым Шхьэлэхуэ Дарихъан шытхуэу «РСФСР-м изаслуженнэ клэлэгъаджэ» зыфиолэрэ къыфаусыгъ. Шлагъуэ, гурыло-гъошлоу, гум къынэжъуэ тарихь урорхэр зэхышхыгъэх, кружокэу «Шлэжэ» зыфиолэрэм ипэ-щагъ. Кружокым хэтхэм хагъэ-унэфыкыларэ чыплэхэр ренэу аубы-тыштыгъэх, музейм материалыбэ рагъэклугъ, къалэхуэ Киев, Брест, Орел, Ленинград, Ульяновскэ ашылагъэх.

1955-рэ илээсым еджаплэм клэлэгъаджэкло-производственнэ бригадэ шызэхашагъагъ, ар апэу Адыгеймклэ шытыгъ. Уцугъо 18 еджаклохэр Москва ВДНХ-м шылагъэх, нэбгыри 145-мэ медальхэр къаратыгъэх, бригадэм апэрэ, ятлонэрэ, ящэнэрэ степень зилэ дипломхэр, шлуафтын лъаплэхэр къыфагъэшшоагъэх.

Адыгэ Республикэм народнэ гъэсэныгъэм зыкъышхыгъэлэты-гъэным Дарихъан илахышлу хишыхыагъ, илофшлагъэхэм осэшхо къафашыгъ: медалэу «За доблестный труд» зыфиолэрэ, Лениным иорден, шытхуэ-цлэхуэ «СССР-м инароднэ клэлэгъаджэ», «Адыгэ Республикэм инароднэ клэлэгъаджэ» зыфиолэрэ, Урысыем иэнциклопедическэ гушылэуагъэхуэ 1983-рэ ыкли 2004-рэ илээсхэм къыдэ-кыгъэхэм Дарихъан ышлэ дэ-хагъ. 1987-рэ илээсым Афыпсы-пэ къоджэ Советым уцогъуитфэ, народнэ депутатхэм якрайсовет уцогъуиплэ, хэку Советым пчъа-гъэрэ ядепутатыгъ. Тыркуем, Грецием, Кипрэ, Египет ашылагъ.

Икыгъэ ллэшлэгъум ия 80-рэ илээсхэм Афыпсыпэ гурыт еджаплэу N 4-р районми, хэкуми анахь еджэплэ дэгъуэ шалы-тэштыгъ. Еджаплэм Иофзэхыклэ шыкылау шагъэуцугъэхэр зэра-гъэшлэнхуэ, шысэ атырахынуу клэлэгъаджэхэр, еджаплэмэ япа-щэхэр, народнэ гъэсэныгъэм ирайон, ихэку, икрай отделе-хэм ялофышлэхэр къаклоштыгъэх. Зэклэ дэгъуэ, ау пэрыохуэу зы илагъ: еджэплэ унэр народнэ шыкылау тетэу 1925-рэ илээсым ашыгъагъ, жъы хъугъагъ, охътаклэм диштэжыштыгъэп. Партийнэ зэлуагъэхэм, фэшхыаф зэлуагъэхэм, конференцихэм Дарихъан мы Иофыгъор къащи-лэштыгъ. Хэку исполкомым итхыаматэ дэжыи клонэу ху-гъагъ. Афыпсыпэ еджаплэм ишын илээситф планым хэты-гъэп. Дарихъан илэу тетклэ еджаплэр планым хагъэуцуи, бэрэ пэмылхуэу къызылауа-гъагъ. Зыфаехэр езыгъэгъотырэ предприятиеу совхозыр еджа-плэм илагъ, еджэпаклэм ишын ащ сомэ миллионрэ мини 120-рэ хилъхыагъ.

Совхозым ылэныкыкыкы еджаплэми зи къызтригъанэ-штыгъэп. Дарихъан еджаплэм ди-ректорэу зыфашигъэм зы илээс нахь темышлагъуэ Ады-геймклэ апэрэу клэлэгъаджэкло-производственнэ бригадэ зэхаша-гъагъ, ащ игъэхъагъэхэм сакытегуштылау. Бригадэм па-цэу илагъэр комсомольскэ ор-ганизацием исекретарэу, анахь еджэкло дэгъумэ ащыцэу Кы-тыжэ Аслъан.

— Дарихъан сятлонэрэ ныклэ сэлъытэ, — ело Аслъан. — Дарихъан тефэ шылэзэ саугъэт фагъэуцунэу е Урысыем и Лы-хужышлэ къыратынэу.

Совхозэу Хьахъурагэм ышлэ-клэ шытым еджаплэм шлоу къыфишлагъэхэр шыгушпэхуэу Дарихъан уахытэ къекулугъэп. Ар клэщакло фэхуэи, клэлэгъаджэкло бригадэу я 80-рэ илээсхэм зэхашагъагъэм лэпылэгъушлу со-вхозым ритыштыгъ. Бригадэм пындж къыгъэкыштыгъ, поми-дор, къэбыжые, чыплэ хьасэ-хэр ылэжыштыгъ.

1980 — 1985-рэ илээсхэм еджаплэм нэбгыри 196-рэ къы-члэжыгъ, ахэмэ азыплланэ со-вхозым шылажыштыгъ. Пшгъэ-шлэ еджэкло звенэ фермэм шы-лажыштыгъ, чэмышуэ загъа-сэштыгъ.

Иошлэн стажэу Дарихъан илэр илээс 63-рэ, ащ шышэу клэлэгъэджэ стажыр илээс 58-рэ. Мыгъэ мэлылфэгъу ма-зэм и 20-м Шхьэлэхуэ Дарихъан ыныбжэ илээс 85-рэ мэхуэ. Псауныгъэ пытэ илэу, илээс пчъагъэ джыри ыгъэ-шлэнэу тыфэлъаго.

АКЪЫЛ мылажъэр тыгъэ клосагъ!

Цуекъо Алай ыныбжэ илээс 70-рэ хуыгъэ

Гушылэжъуэ «Шытхуэуаерэ убыхуаерэ зэфэдэ» зыфиолэрэм имэхъанэ къызыгурымылорэ цыф шылэпштын. Сэ сшхъэкли егъэлыгъэ шытхуэр сфалоныр сикласэп, зэрэнафэу ащ цыфыр ыгъэ-дахэрэп. Непэ зигугъу къэсшымэ сшлоигъо цыфым егъэлыгъэ хэмылэуу къылажыгъэ шытхуэр фэслонэу тефэ.

Ащ адыгэгъэ ин хэлъуэ шыт: ныбджэгъу хьалэл, цыфышлу, шлэныгъэ куу ил, исэнэхуат фэшхыпкы, ептырэ упчлэм иджэуап къыуежыжы. Кыты-ригъазэмэ-тыригъэзэжъу а зы чыплэм бэрэ итыхэрэм ащы-щэп. Лъэхъанэу зыхэтэм де-зыгъэштэрэ шыкыла-гъэпсы-клэхэм алыхыуэ, къэзыгъоты-хуэ, ахэр итыхыгъэхэм ахэзлы-хэрэ цыф. Нахь тэрэзэу къэплон зыхуыкыла, клэлэгъа-джэхэм ялофшлэн нахь къэзы-гъэпсынкылаштыгъ, къэзыгъэбаишт шыкыла-амалхэм алыхыуэ ыкли дэгъуэу къызыдэхуэрэ цыф.

Ежъ ишэн-гъэпсыкылаштыгъ цыф псынкы, губж псынкы ил, шлэхуэ зэкълэжыжы. Ыгу къыхыагъэр псынкылау зымыгъэцакылаштыгъ рэ-хыатныгъэ ыгъотырэн. Иофэу зыфежыагъэр гъунэм нымы-гъэсэу ыуж икырэп.

Сыдигъо улуагъэми ынэгъу ихыгъ, нэщх-гушх. Иупчлэхэм-клэ узлэпешэ, узэрешаллэ, цыхъэ зыфыуегъэшлы. Такыкы заулэу узэрэдэгъушлэрэм гуахуэ хэ-огъуатэ, гушхысаклэхэр шхъхэм къырегъахуэ. Иофшлэным фэб-лэрэ цыфым клуачлэ къыпхель-хъэ.

Зигугъу къэсшырэр клэлэ-егъаджэу, методистэу, шлэны-гъэлэжъуэ Цуекъо Алай Бя-рыкыо ыкыор ары. Ащ ыныбжэ илээс 70-рэ зэрэхуыгъэр ты-гъуасэ хигъэунэфыкыгъ. Ащ-клэ тигуапэу тэри тыфэгъушло.

Алай нэлуасэ сызыфэхуыгъэр 1986 — 1987-рэ илээс еджэгъур ары. Непэ къызынэсыгъэми ар зэмыхыкыжыжы, зыакыла чанэу, дэгъуэ зыгъэлажъуэ, ренэу тыгъэр къызыфепсырэ цыф. А лъэхъаным Мыекъуапэ дэт еджэплэ заулэм адыгабэр ащы-зэрагъашлэштыгъ. Зэрэхабзэу, Иоф егъэжыгъагъэм къыныгъо-

хэр пылтых. Сэ гурыт еджаплэу N 9-м адыгэ ыкли нэмыкы лъэп-къхэм къахэкыгъэ клэлэгъаджэ-клохэм адыгабэрэ сшлэуагъэ-штыгъ.

Урокыр зыщабгъэхыштыгъ ка-бинетхэр шылагъэхэп, адыгаб-эр расписанием хэмытэу нуле-вой е аужырэ урокхэм еджа-клохэр къэбгъээнхэ фаеу ху-штыгъэ. Шэмбэт мафэм ахъуи къыхэкыштыгъ. Анахь Иофы-гъэр зэрэбгъэджэшт тхылыхэр, программэхэр зэрэшымыла-гъэхэр ары. Ахэм лъэшэу Ио-фыр къагъэхылыгъэшттыгъ. Иофыгъохэм ядэгъэжыжынкыла Мыекъопэ къэлэ администраци-ем гъэсэныгъэмклэ и Гъэло-рышлалэ зэхэсыгъоу шызэхаша-штыгъэхэм Цуекъо Алай ахэлажыштыгъ. Хэклиплэу шылэхэм ар алыхуэу, ишлэш-хэр къырилотыкыштыгъэх.

Алай сшлэныгъэу, сиуп-члэжыгъуэ адыгабэжыжы зэрэ-джэштхэ программэ-проектыр апэ дэдэ зэхэдгъэуцогъагъ. 1988-рэ илээсым къышхыгъэ-жыагъуэ 1994-рэ илээсым нэс клэлэгъаджэхэм ащ Иоф ра-шлагъ. Нэужым нэмыкы Иоф-шлагъэхэри къыкылауагъэх.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэны-гъэмрэкылаштыгъэ Министертвэ егъэ-джэн-методическэ Советэу (УМС) шызэхашагъэм илээс 10-м ехуэрэ сыхэттыгъ. Кыда-гъэжыжы тхылыхэм уасэ афэ-шыгъэнымклэ, рецензиэхэм ягъэхъазырынклэ Иофышхо зэ-дэтшлагъ.

Адыгейм ит еджаплэхэм апае адыгабэжыжы къыдагъэжыжы тхылыбэм Алай яредакто-рыгъ, ярецензентыгъ. Непэ къызынэсыгъэми а Иофым чанэу хэлажыжэ. Тхылы хушхыафы-кыгъуэу къыдыгъэкыгъэм ип-чъагъэ укытегушылэн зы-хуыкыла, къэплон плэжыштыгъ бэ.

Адыгэмэ зэрагоу, «Бэмыло башлэ» зыфалорэм фэд. «Мыр сшлагъэ, модрэр сшлагъэ» ылоу зэхэпхыштыгъ, ау илээс къэс плөми ухэмыуагъуэ итхылыхэр къызыкылауагъэх.

Шлэныгъэхэм зыщахагъэ-хуэрэ республикэ институтым Иоф шысшлэ зэхуым, научнэ-практическэ конференцихэм, пчыхъзэхыхъэхэм, сурэт къэ-гъэлэжыжынкыла ыкли нэмыкыхэм язэхэщэнклэ бэрэ Иоф зэдэтшлэу къыхэкыгъ. Цуекъор шлэны-гъуэу илэр, лэплэсэныгъуэу хэ-лыр къыбдзыгошын цыф.

Ныбжыжыкыла дэдэу унэгъошлэ-ныр ригъэжыгъагъ нахь мы-шлэми, иунагъо дэгъуэ дэлэ-жыагъ, псэогъуэ дэгъуи инасып къыхыгъ. Ишхыгъэсэу Гош-пакы (сыкыбджэгъу, Шынджые шыш, Емтлылэ Джамболэт ыпхуэ) иунагъо фишлэштыкыла зышхыасыжыгъэп.

Зэхъыгъэсэу клалэрэ пшашыгъэрэ зэдэпугъ. Джы якъорылыф-пхьорэльфхэм ягушлуагъохэр ахэм адагошых. Ащ фэдэ унэгъо зэгурыложыр ары цыфыр шызыгъалэрэр, клуачлэ къызытырэр.

Алай, хэбгъэунэфыкыгъэу уимэфклэ шлагъо пае тиунагъо-клэ тыпфэгъушло! Псауныгъэ пытэ уилэу, уигъэхъагъэхэм ахэбгъахуэзэ шлу плэжыгъэр Ио-фым бэрэ урылэжыжынкыла пфэтэ-ло. Акылы, гулыгъэ чанэу уилэм пыч фэмыхуэу, уитыгъэ нурэ ренэу къепсынэу тыпфэлъаго!

**КЛЭСЭБЖЪ
Нэфэст.**

Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым бзитлушлэны-гъэмклэ илабораторие егъэ-джэн Иофымклэ испециалист.

Сурэтым итыр (сэмэгумклэ къебгъэжыжынкыла): **Цуекъо Алай** ятфэнэрэу шыт.

**МАМЫРЫКЪО
Нуриет,
«Адыгэ макъэм»
ижурналист.**

Литературнэ мэфэкыр къалэу Мыекбуапэ исамодетельнэ оредыло купэу «Вдохновением» (Иэшхьэтетыр Наталья Чернышова) къызылхэм арыл оредхэу Г. Пономаренкэм, А. Пахмутовам, нэмыкхэм аусыгъэхэр: «Оренбургский пуховый платок», «Я назову тебя зоренькой...», «На побывку едет...», «На Мамаевом кургане...» зыфиохэр къауагъэх.

Ащ пыздагъэу лъэтегъэуцор лъыгъэкотатгъ ыкIи зэришагъ шIэныгъэлэжъэу Шыкы Николай.

Мэлылфэгъум и 14-м Лъэпкъ библиотекэм автор куп зэдагъэхъазыргъэ тхылъэу «Россия в сердце не случайно. Вспоминая Виктора Бокова» зыфиорэм илъэтегъэуцо шыагъ. Ар къызылхыгъ библиотекэм идиректор игуадзэу Ирина Корниенкэм ыкIи хэлажъэхэрэм — филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, АКЪУ-м ипрофессорэу, УФ-м апшэрэ профессиональнэ гъэсэнэгъэмкIэ иофшIэ гъэшIуагъэу, урысые писательхэм я Союз хэтэу Шыкы Николай Иофтхъабзэр зэрэзерищэщтыр, тхылъэу зытегушIэщтхэм иавторхэм ащыщэу, хъэкIэ лъапIэу, АР-м къышхыгъэу, Адыгэ къэралыгъо кIэлэегъэджэ институтым шеджагъэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, Ставропольскэ къэралыгъо университетым ипрофессорэу, урысые ыкIи Iэклъыб къэралыгъохэм ялитературэ икафедрэ ипащэу, урысые писательхэм я Союз хэтэу, «Литературная Россия» зыфиорэм ипремие, М.И. Цветаевым ыцIэкIэ агъэнэфагъэм, Ставрополь краим игубернатор япремиехэм ялауреатэу, Всероссийскэ зэнэкъокъоу «Профессиональная команда страны» зыфиорэм теклоныгъэр къыщыдэзыхыгъэу Вячеслав Михайлович Головки ацIэ къыриуагъ.

Иушыгъ, акъылышIуагъ: фольклорымкIэ кыкIи, частушкэхэр урыс лъэпкъым ригъэгъотыжыгъэх. Къыгурылоштыгъ поэтиер шыIэкIэ-псэукIэм кыхэ-

кIыштыгъэх, пэблэгъагъ Урысыем зэлашIэрэ иартисткау Людмила Зыкинари. Вячеслав Головки игушIэ къызырэхигъэщыгъэмкIэ, В. Боковым Кавказым итхаклохэр икIэсагъэх, ыгукIэ ришIыкIыштыгъэх, ахэм ащыщыбэмэ ныбджэгъуныгъэ, зэпхыныгъэ адырилагъ, итхылъхэм атет IэпэкIадзэхэм ар къаушыхаты.

Боковыр ышхъэкIэ Кавказым къаклоу кыхэкIыгъ, зыгъэпсэ-филIэ чIыплэхэу — къалэхэу Пятигорскэ, Кисловодскэ ащылэу хуыгъ. «Россия в сердце не случайно» зыфилоу бэмышIэу къыдэкIыгъэр ныбжыкIэхэм тхылъеджэныр Iэпызыгъэ зашIыгъэм, шIэныгъэр ашIомыгъэшIэгъо-ныжъ зыхуыгъэ уахътэм зэрэтефагъэм хэлъ шI — лъэпкъ акъыл куум, гушIэм ямэхъанэ, чIыгоу, губгъоу цIыфыр зыбгъэ шызгъашIоу, зыгъашхэрэм уса-кIом зэрэригъапшэхэрэр мы тхылъым шыкIэгъэхыгъ; шIэныгъэр — жым, псым, хыалыгъум афдэу, цIыфым зыкыгъотынымкIэ, зышхунымкIэ зэришыкIагъэр къышIуагъ.

Лъэтегъэуцор къышыгушIагъ АКЪУ-м икIэлэегъаджэу, усаклоу, критикэу Кирилл Анкудиноври. ЦIыф дэгъур сыдигъуи усэкло дэгъу хъун ылъэкIышIа алоу джы къызынэсыгъэм литературэм зэрэщызэнэкъокъухэрэм игугъу кышIыгъ. В. Боковыр зыфэдэр, зэрэщыф дэгъу-гъэр ыкIи зэрэусэкло дэгъугъэр ипоэзии, иусэхэм къызыраушыхатырэр кIигъэтхыгъ.

Я 70 — илъэсхэм Боковыр анахъ зэлашIэхэрэм ащышIыгъ. Ау ащ пае зыкIи зыгъэпэгъэп, зызэблхыгъгъэп, зытетым фэдэу къызырыклоу, нэфэрылоу, сэмэркъэушIылэу кIэнэжыштыгъ. Ау иакъылышIуагъэкIэ анахъ хэшыпыкIыгъэ ыкIи зэгъэзэфэгъэ интеллигенцием шышхэр — Марина Цветаевар, Борис Пастернак къызфищэнхэ зэрилъэкIыгъэр Анкудиновым къыуагъ. Я 70-рэ илъэсхэм уса-кIохэр тIоу гошчыгъэ зэрэхуыгъэр — къоджэ ыкIи кIэлэ уса-кIохэр зэтырафхэу зэрэщытыгъэр кыкIыгъэтхыгъ. Боковыр апэрэм шыщ фэдэгъэми, иусэ зэхэлъхъакIэкIэ, игушIылэу гум хапкIэрэмкIэ поэзии иным изехъаклоу зэрэщытыр хэткIи нафэу ылытагъ.

Литературнэ мэфэкыр АКЪУ-м адыгэ филологиемрэ культурэмрэ яфакультет студентхэм лъагъэкIотатгъ. Ахэр Боковым илиричэскэ усэхэм къаджагъэх.

Иофтхъабзэм ыкIэм, лъэтегъэуцор изешаклоу Шыкы Николай АР-м и Лъэпкъ библиотекэ идиректор ыцIэкIэ телеграммэ уса-кIом ишхъэгъусэу Алевтина Боковым къызыригъэхыгъэр, тхылъым илъэтегъэуцо хэлажъэхэрэм ар къызырафэгъушIорэр къыуагъ ыкIи телеграммэм къеджагъэх.

МэфэкIым къекIолIагъэхэр ягуапэу тхылъ кызгъэлэгъо-нэу «Слова, что диктовала совесть» зыфиорэм ыкIи телефильмэу «Родник поэзии В. Бокова» зыфиохэрэм яплъыгъэх. Ежъ кыгъэшIагъэм Урысыер ыкIи ащ икультурэ зыIэ-тыгъэ усэклошхом зэрэфэнIосагъэхэм агу кыIэтыгъэу, тхылъ тедзаплэу «Русский импульс» ыкIи Алевтина Боковым ИофшIоу ашIагъэмкIэ, тхылъэу «Россия в сердце не случайно. Вспоминая В. Бокова» къызырэдэгъэкIыгъэмкIэ афэрэзхэу «тхыашъуегъэпсэу» араIозэ, тхылъыкIэм лъэпмафэ ыдзынэу фалуагъ.

ВИКТОР БОКОВЫР — я XX-рэ лIэшIэгъум

ИХЪИШЪ

Мы оредхэм узядэIугъэ уж, ухэтми усаклоу нахъ къышпэблагъэ зэрэхурэр, итворчествэ ахэм узэрэхашхэр, В. Боковым ищыIэныгъэ зэрэгъэшIэгъо-ныр — къыни, гушIуагъуи ащ зэрэхэ-тыр, куоу узыгъэгупшысэрэ усэ-сборникхэр, тхылъхэр зэри-тхыгъэхэр къыуагъ. Боковым итворчествэ изэгъэшIаклоу, тхылъыкIэм итхын хэлэжыагъэу Вячеслав Головки гушIэр ритыгъ.

Я XX-рэ лIэшIэгъум итхышъэу алыгъэр В. Боковым итхылъыкIэ лъэтегъэуцор Адыгейм зэрэщыкIорэм зэригъэгъушIорэр, хэлэжъэрэ пстэумэ — ныбжыкIэхэм, творчэскэ интеллигенцием, кIэлэегъаджэхэм, студентхэм, еджаклохэм культурэм фэгъэхыгъэ зэдэгъушIэгъу зэрэIэ-щтым имэхъанэ зэрэиныр кIыгъэтхыгъ.

«Россия в сердце не случайно. Вспоминая В. Бокова» зыфиорэ тхылъэу усаклоу ягуашхэу Алевтина Боковым зэхигъэгъуагъэу, тхылъ тедзаплэу «Русский импульс» (Москва, 2010) къышы-дэкIыгъэм изэхэткIэ-гъэпсыкIэ В. Головкир къытегушIагъ. Тхылъым иапэрэ ныкIо ежъ уса-кIом ытхыгъэхэр къызырэщытыгъэхэр, ятIонэрэм — Лариса Васильевам, Е. Евтушенкэм, Людмила Зыкина, Александр Бобровым, Алексей Пяновым, Вячеслав Головки ягукъэкIыжхэр къызырэдэхъагъэхэр къы-уагъ.

Виктор Боковыр — дунэе мэхъанэ зыIэ цIыфышхоу, я XX-рэ лIэшIэгъум ихудожественнэ псалъэ зыгъэлэшыгъэу, зыIэтыгъэу, Урысыер гъэлыдыгъэ-гъэ-жыгъуыгъэу шымытэу, зытетым фэдэ шыпкыгъэу, усаклоу гукIэгъу хэгъэгум фыриIэу, шып-къагъэ хэлъэу къыриIотыкIыгъэу ылытагъ. Ар къыушыхыа-гъэу, Вячеслав Головки Боковым иусабэмэ игуапэу IупкIэу, ыгу къыдеIэу, езбырэу къаджагъ. Сат-ырхэм ащышхэр къыушпкIэпкIы-хэуи хуыгъ. Боковым итворчествэ пэблагъэу, зэхышIэу, дэгъоу зэрэщыгуазэр игушIылэ кыхэ-щыгъ.

Ары. Виктор Боковыр — я

XX-рэ лIэшIэгъум ианыхъ лиричэскэ усаклохэм ащыщ, прозаик, оредус, фольклорым иугъоякIу, поэтичэскэ сборни-кыбэм яавтор. Ахэм ащы-щых: «Предвечерье», «Лик любви», «Стихи из Переделкино», «Ветер в ладонях», «Алевтина», «Когда светало», «В трех шагах от соловья», нэмыкIэхэри.

В. Боковыр — джырэ лъэпкъ частушкэхэм (зэфэусэхэм)

**Усаклоу Виктор Боковыр
ишхъэгъусэу Алевтинэрэ.**

яаныхъ угъеокIошхуагъ. «Русская частушка» зыфиорэм иан-тологие ащ ихъатыркIэ къыдэ-кIыгъ.

Иусэхэм арыл оредхэр пIо-нышъ — лъэпкъ культурэм ишыгупIэх. Анахъ зэлашIэрэ композиторхэм усаклоу игушы-Iэхэр оредышъом зэрэралъхъа-гъэхэм, В. Боковым итворчествэ ашIогъэшIэгъонэу, гуахъо ха-гъуатэу, усэным хэти зэрэфигъэ-чэфыгъэм ищыс. Иусэ сатыр

пэпчэ лъэпкъым ымакъэ шызэ-хэошIэ, ежъ Боковым игуи, ышхъы зышхы урыс лъэпкъым тешIыкIыгъ. Боковыр тиблэкIы-гъэ закъоп, ащ игупшысэ уц-гъэ тикъэкIощт мафи къеубы-ты. Ежъ В. Боковыр иусэхэм дахэу къаджэщтыгъ (фильмэм ипычыгъоу ты-зэплъыгъэм ар къыгъэнэфагъ), ипоэзии шъо зэ-фэшъхъафыбэу, мэкъэмэ зеди-штэу зэхэлъ.

ШIэныгъэлэ-жъэу Вячеслав Головки ипсэлъэ зэкIу бэмэ анэ-сэу гъэпсыгъа-гъэ. В. Боковым ищыIэклэгъэми, игъэпсыкIагъэ-ми, италант ин-зыкызырэрэ-Iуихи зэрэзтеу-цагъэми. Илъэ-сиплI ыныбжы-гъэр апэдэдэ гу-шIэм имэхъа-нэ ар зыльIэ-сым. Илъэс 14 ыныбжыгъэ, т е х н и к у м ы м Iэхъэгъэ къо-дыгъ М. Приш-виным инэутхэ-гъэ-гушхуагъэ ынаIэ къызты-редзэм.

В. Боковыррэ Б. Пастернакрэ зэгъунэгъу дэдэ-хэу Переделкино шыпсэгъэх, зэлIэхэми зэгъуалъхъажыгъэх. ЕгъашIэм зым зыр къыухъумэ-жъэу, яIорэ-яшIэрэ зэтэхъэу, сыдигъуи зэфэшъыпкыагъэх. Бо-ковым илъэплагъэ поэтессэу Ма-рина Цветаевари, тIумэ азыфа-гу шхъхъэкIэфэныгъэ илыгъ. Виктор Боковым итворчествэ зэ-рэщытэу, псэ зыпытэу, мэкъэ зафэкIэ къэIуагъэу Марина Це-таевам ылытэщтыгъ. Боковыр

кIэу, ар ылытапсэу зэрэгъэпсы-гъэр.

Вячеслав Головки къышы-у-цугъ усаклоу ищыIэныгъэ игъэ-зэплэ хылыи — 1942-рэ илъэсым Боковыр заом ащагъ, ау имы-хъакъкIэ ауби, Сыбыр ращы-гъагъ. ГУЛАГ-м шэлэфэ сьд хъазаб ымыщэчыгъэр, ау зыкIи усэр Iэклъыб ышIыгъэп, тхагъэп, ау шхъхэм къышхэкIокIырэр гукIэ ышыпыгъ. ТхыамыкIэгъо зэпы-мычыжъэу урыс народыр зыхэ-тыр ежъыи дигощэу, шхъафит зэхужыым, а усэ куп лъэшыр ытхыжыи къыдигъэкIыгъ. Талан-тышхо зыIэ В. Боковыр иусэ мэ-къамэхэм псэ пытэ, цIыф лъэш ашIыштыгъ. Поэтиер сыдигъуи зыхуымэу, шыIэныгъэм кIэзгъэ-гушIоу ащ игъусагъ.

Зэпчыгъэ кыныбэм, зэфэн-чъагъэм В. Боковым гукъэбза-гъэу, фэбагъэу ихэгъэгъу Урысы-ем фыриIэр зэблахуыгъэп, ащ иIае зыкIи ыуагъэп, фэцIэцIа-гъэп, фэгыгъэп, фэгубжыгъэп. Аужыпкъэм, «щыIэныгъэр — хыалэмэт» ылуи хыхыгъ ыкIи ар ухэткIи къэбгъэгъуцунэу, зэтеу-убытэнэу зэрэщымытым игу-шIуагъо усэклэ къыуагъ.

Усэклошхоу Виктор Боковыр Iэклъыб къэралыгъохэм ашашIа-гъэу шытыгъ, **Урысыем ишан-хъэу, Урысыем иобраз хуыгъэр итхылъэу «Жизнь — радость моя»** зыфиорэр ары. Итхылъ-хэр а хэгъэгъухэм псынклэу ащы-зэбгырыкIыштыгъэх, ахэмкIэ Урысыер зыфэдэр зрагъашIэ-щтыгъ. Иусэхэр Америкэм къы-шхыдэкIыгъэх урысыбзэ ыкIи Iэ-кIыб къэралыгъуабзэхэмкIэ. Ду-нэе поэтием исерие хэтхэу Боко-вым иусэ сборникхэр къыдэкIы-гъэх. Усэклоу къодыгъэгъэп — гу-шшысэклошхуагъ, зигушылэ лъэ-шыгъ, знакыыл куугъ. Ыгу кы-зэрэриIорэм, инамыс елыты-гъэу, тхагъэ, усагъэ. ЦIыфхэм афэрэзагъ, цIыф лъэпкъ зэхэдз иIагъэп. ИцIыфышIугъэкIэ бэ къызлышхыгъэр — хъэклабэ иIэщтыгъ — Болгарием кыфи-

НЭФЭЮНЫМ ЕХЫЛАГЪ

Шошъхъугъое пчъагъэхэри

ахэплъэгъоштых

Кэлэ дэдагъ нылэп ныбджэгъу горэм «ахъшэм къэлэжыкыишъи» ыло зэхъум. Непэ шылакълэу тызыхъетым зэгорэм тыкыфэкло-ныр а лъэхъаным тшъхъэ къы-хъэнзу шытыгъэпты, ащ къыло-рэр тшлогъэшлэгъонэу тедэлү-штыгъ, тышхыштыгъ. Пшлэхэнэп Вангэ фэдэу игушысаклэлэ ар чыжъэу тапэ ишъыгъэгъэнкыи. Сыдэу шытми, а гушылэхэр джы кызырэрэшыпкъэжыгъэхэр на-фэ къашы Урысыем ичиновник шъхъалэхэм гъэрэкло мылькоу къалэжыгъэм ехыплэгъэ дек-ларациехэм атыхыгъэ къэбархэу гупчэ гъэзетхэм кыыхауты-гъэхэм.

Пстэуми анахъ тшлогъэшлэгъонгъэу ахэм ахэтлэгъуагъэр УФ-м и Президентрэ Премьер-министрэмрэ ялэжыпклэу ыкли зэклэ мылькоу ялэм нахыбэ ахэм алэ иль чиновникхэм къагъэхэн зэралэжыгъэр ары. Гушылэм пае, Дмитрий Медведевым зэклэмкыи сомэ миллиони 3-рэ мин 378-рэ нахъ кымыгъэхъагъэмэ ыкли совет хабзэм илэхъанэ къыда-гъэкыштыгъэ автомашинэ лъэп-къэу «Победа» зыфиорэм нэ-мыкл транспорт иунаеу имылэмэ, Президентым и Администрации хэтхэм ащ нахыб къалэжыгъэ-ри, мылькоу ялэри. Админист-рацием ипашэу С. Е. Нарышки-ным сомэ миллиони 4-рэ мин 584-м ехъу, ащ игуадзэу В. Ю. Сурковым сомэ миллиони 4-рэ мин 595-м ехъу, ятлонэрэ гуа-дзэу А.Д. Бегловым сомэ мил-лиони 4-рэ мин 230-м ехъу къа-гъэхъагъ, чыгу лахъ пчъагъэхэр, автомашинэхэр ялэх. УФ-м Шы-нэгъончъагъэмкыи Совет исек-ретарэу Н. П. Патрушевым ахэ-ми анахыбэжъ — сомэ милли-он 11-рэ мин 687-м ехъу кыгъэ-хъагъ. Сыд фэдэ хэкыплэ ахэм

ялэр? Сыдэуштэу къэралыгъом иллышъхъэ къылэжыгъэм на-хыбэ ахэм къагъэхэн алэжы-гъа? А упчлэхэм джэуап къытфя-тыжыштыгъ. Зычлэсыхэрэ унэхэу, чыгу лахъхэу ахэм ялэм ипчъа-гъэ лэхъуамбэу тыптым ипчъагъэ нахы нахыб. Гушылэм пае, В. Ю. Сурковым ишъхъэгъусэ зы илэжыкыи сыдэуштэу сомэ мил-лион 85-м ехъу кыгъэхъэн ыльжыкыи? Упчлэхэр бэдэд, джэуапхэр шылэхэп нахъ.

Декларациехэм нэшэнэ гъэ-шлэгъонхэр ахэплъэгъоштых. Зэклэ плэми хъунэу апшгъэрэ эше-лонным хэт чиновникхэм яшгуз-хэр бай дэдэх. Ахэм чыгу лахъ пчъагъэу атетхагъэр мыухыжъ. Ятлонэрэ нэшэнэу тыналэ зыте-тыдзагъэр зэклэ чиновникхэр, ахэм яшгузхэр, акъохэр, апхъу-хэр чыгум зэрэбэныгъэхэр, пстэуми лахъ пчъагъэхэр зэрэ-тхагъэхэр ары.

Тызыхэплэгъэ спискэм чы-гу лахъ лъэныкъомкыи пстэуми анахъ баеу хэтлэгъуагъ УФ-м и Президент Темыр-Кавказ фе-деральнэ округым шылэ ипол-номочнэ лыкыу А. Г. Хлопони-нымрэ ащ ишъхъэгъусэрэ. Ахэм чыгу лахъ 26-рэ атетхагъ. Ахэм ягъусэжыкыи зычлэсыхэрэ унэхэу квадратнэ метр 677,7-рэ хъурэр, зычлэсыхэрэ унэхэу хызмэтзе-хъэным епхыгъэ нэмыкл псэуа-лэхэр зыгъусэхэу квадратнэ метр 818,4-рэ хъурэр, квадратнэ метри 132,9-рэ зырылэ кварти-рэр, квадратнэ метр 350,5-рэ зиингъэ бассейныр, учлэсыным темылтыгъэ административ-

нэ псэуалэхэу квадратнэ метр 1594,7-рэ зырылгыр. Дмитрий Медведевым «Победэ» маши-нэжъ нахъ имылэмэ, А. Г. Хлопо-нинымрэ ащ ишъхъэгъусэрэ зэ-дырехэу ялэх: автомашинэхэу Мерседес Бенц, Бентли Арнагер, Ягуар-Даймлер, автоприцеп, мотоциклэу Харлей Дэвидсон, катерэу Фантом-46-рэ зыфило-хэрэр. Зышъхъэгъусэхэм 2010-рэ илэсэу кызытэныжыгъэм «мэ-клэ дэд» къалэжыкыи алэжыгъэр. Лымы сомэ миллион 23-рэ мин 225-рэ нылэп. Ащ «нахъ мэ-клэжъ» ишгуз кыгъэхъагъэр — сомэ миллион 93-рэ мин 350-м шлокышгъугъэп.

УФ-м и Правительствэ и Тхьа-матэ игуадзэу Игорь Шувало-вымрэ ащ ишъхъэгъусэрэ яуна-гъуи «тхьамыклэ» дэдэхэм ахэт-лытэ тшлогъоу тыгу къэд-гъэкыгъ. Чылыгъэ унэхэм, чыгу лахъхэм, квартирэхэм, автома-шинэхэм ягугъу тшыжырэр. Ишъхъэгъусэ 2010-рэ илэ-сым сомэ миллион 372-рэ мин 907-м ехъу кызылэжыкыи, ежыкыи сомэ миллион 14-рэ мин 652-рэ нахъ кызырэрэфэмыгъэхъагъэм пае тыгу фэмыгъун ыльжыкыи гъэп. Ны-тыхэр ыпэклэ чыжъэу мап-лэхъ. Декларацием кышызэхэ-фыгъэпышъ, ахэм Иоф ашлэми, ежыкыи къалэжыкыи мылькыи зэуагъэклагъэми къэшлэгъуае. Ау зэрэмылахынычэхэр нафэ. Къохэм, пхъухэм чылыгъэ унэхэр, квартирэхэр, чыгу лахъ пчъагъэ ял, атефэрэ лахъхэр зэхъушъ-хъафыкыгъэхэу гъэпсыгъэу.

Гу зэрэлышъуагъэмкыи, нэб-

гырэ заул нылэп зычлэ къетлуа-гъэр. Пшлэхэнэп ахэм анахъ бай-хэри федеральнэ чиновникхэм ахэтынхэкыи. Ау Иофыр зыфэкло-жырэр шысэу къэтхыгъэхэм еплъыкыи тагъэшлыгъэр ыкли непэ Урысыем шылакълэу илэым ахэр ебгъэпшэнхэ хъумэ зэфэ-хысыжъэу уагъэшлы ыльжыкыи-штыр ары. Мэлылфэггум и 14-м телевидением кытыгъэ къэбархэм къахэфагъ УФ-м и Правительствэ изэхъыгъо ехы-лагъэр. Премьер-министрэу Вла-димир Путиным ащ кызырэрэ-шлэгъэмкыи, лэжыпклэ анахъ ма-клэу хэгъэгум илэыр проценти 6-клэ нахыбэ ашышт ыкли ащ епхыгъэу бюджет организацие-хэм ялэжыпклэ кыыхъошт. Ар къэбар гушлогъонкыи мэхъу. Ау непэ мылькыи ыкупс хэхэм зэ-луагъэклагъэр зыфэдизыр зыу-уплэкылкыи ыкли ар пклэнтлэп-клэ къамылэжыгъэу кызырэрэ-пшышты еплъыкыи гъусэ зы-фэпшыжыкыи, цыф кызырэрэ-клом чыпч уаи зэримылэр нафэ кэхъу. Гушысэкыи тэрэзым те-тэу ыкли зэфагъэ хэлэу къэплон хъумэ, производствэ горэм епхы-гъэу ыкли ыкыуачлэ инэу хилъ-хъэзэ мылькыи зэузыгъэклэн, бай хъун зыльжыкыи уешгугъу-ныр хэгъэкли, ушытхуныр тефэ. Ау ыпшгъэкыи шысэу кышыт-хыгъэхэм а Иофшлэклэр япэсы-гъуаи. Кызырэрэшлэшырэмкыи, шыпкъагъэрэ принципиаль-нагъэрэ хэлэу ямылькыи ыкълэ-жыкыи зэхэпфын хъумэ, ащ шышъ лахышлу къаыхыжы-

гъэныр тэрэзэу шытынкыи пшлэ-хэнэп.

Зы шысэ згъэфедэн. Диплом-пльжыкыи сиклалэ институти-тлу кыуухыгъэу илэс пчъагъэ хъугъэу Иоф ешлэш, аужыпкъэм ипотека шыкылэклэ зычлэсышт-квартирэ кышыфэны ыльжыкыи-рэр, ыпклэ ытызэ унэхэу унэхэу шышъ кыогъупэм шэпсэу. Мо-дрэхэм акъохэми, апхъухэми чылыгъэ унэхэри, квартирэхэри, чыгу лахъхэри, нэмыкл байны-гъэхэри афагъэпсыныхэ алэжы-кыи. Адэ джы сыд фэдэ гу-шысакыи еплъыкыи силэу хэдзыплэ чыплэм секлолэн фая зыгорэм сиголос фэстыным пае? Тетыгъор зылыгъэхэр нахъ бай сшлынхэм фэшлэ, хъаумэ хэсидз-мэ зыгорэ ишлуагъэ къэклоным сышыгъуны слэжыкыи? Сыд фэдэ шлошъхъуныгъэ а Иофым фэшлыны плэжыкыи.

Мышъ дэжыкыи зы темэм тыхэ-кыинышъ, нэмыкл темэм тыхэ-хъан фаеу мэхъу еплъыкыи хэр кыиотыкыи гъэнхэм фэшлэ. Бэмэ гу лъатэгъэнкыи, къэбарзехъэ амалхэм къатыхэрэм яплыгъэн-хэкыи мэхъу УФ-м и Къэралыгъо Думэ илофшлэклэ. Сэ сыналэ зэ-рэтесыдзагъэмкыи, гъогурыкло-ным ишапхъэхэр зэхъокыи гъэн-хэм нэмыкл Иоф илэс псэум ямылагъэу кысышыгъу. Джы тызыхэт илэсым ыклэхэм адэжъ Къэралыгъо Думэм идепутатхэм яхэдзынхэр шылэштых, тапэкыи зы зымыгъэхъэгъэхэ дэдэхэм джыри спискэм зыкырагъэуо-нэу фежыштых. УФ-м и Прези-дент ихэдзынхэр зышылэштхэри къэблагъэ. Арышъ, ныбджэгъу-хэр, шыуегушыс, тилыкыи шла-гъохэм цыхъэ афэшлыгъэныр ишыклагъэми, имышыклагъэми.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

НАРКОМАНИЕМ ПЭУЦУЖЫГЪЭНЫР

Интернет-клубхэр,
«Спайсхэр»...

Ныбжыкыи хэр наркотикхэм ашы-ухъумэгъэнхэр гумэкыи гъоу шъхъалэу къэралыгъом, обществэм апашъхъэ итхэм ашыш. Ары зыфэгъэхыгъэри Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет ипрезидентим изэхъыгъоу къа-лэу Иркутскэ мы мафэхэм шыкло-нэу шытыр. А Иофхъабзэр къэмысызэ, Урысыем и субъектхэм зэкыи мы Ио-фым ашытегушылагъэх. Хэкыи пшэу шылэхэмкыи акылыгъэу зэфэхъунхэр, тиныбжыкыи хэр наркотикхэм ашы-ухъумэгъэнхэм иамалэу шылэхэмкыи зэхъушылэжыкыи ары ахэм мура-дэу ялагъэр.

Ащ фэгъэхыгъагъ Мыекъопэ гу-рыт еджапшэу N 5-м бэмышлэу шы-клогъэ «Лэнэ хъураер». Иофхъабзэм хэлэжыгъэ наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэфедэгъэнхэм пэуцужыгъэнымкыи республикэм шызэхъэгъэ кыулы-къум ипашэу Сергей Рудковскэр.

«Лэнэ хъураем» кышлэгъыгъэ Ио-фыгъом итегушылэн, ащ изыфэгъэ-хъазырын хэлэжыгъэх ныбжыкыи Иофыгъохэмкыи, физкультурэмрэ спор-тырэмкыи комитетхэм ялыклохэр, АР-м лэпкы Иофхэмкыи, Икыиб къэ-ралхэм ашыпсэурэ тилэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкыи ыкли къэ-

бар жъугъэм иамалэхэмкыи и Коми-тет. Джащ фэдэу, прокуратурэм Ио-фышлэхэр, псауныгъэр кэуухъумэгъэ-нымкыи, гъэсэныгъэмкыи кыулыкыи хэм яспециалистхэр, динлэжыкыи, об-щественнэ организациехэм ялыкло-хэр ащ кырагъэблэгъагъэх.

Пстэуми кыыхагъэшыгъэр, анахъ аналэ зытырагъэтын, амал пстэури зы-фэгъэлэжыгъэн фаеу «Лэнэ хъураем» къэклолагъэхэм алгытагъэр ныбжы-кыи хэр обществэм зэришыклагъэхэр, ахэр неушырэ мафэм игъэпсаклохэу зэрэшытхэм пае бэкыи тызэрашыгу-гырэр нахъ зэхъыгъэшлэгъэным Ио-ф дэшлэгъэныр ары.

— Арэуштэу ныбжыкыи хэм тадэ-мылажыкыи, наркоманием бэ «Пыхын» ыльжыкыиштыр, — кыыхыгъэшыгъэ ипсалэ Мыекъопэ къэлэ администра-цием ныбжыкыи Иофыгъохэмкыи иот-дел ипашэу Ирина Сергеевам. — Ныбжыкыи мин 43-у Мыекъуапэ дэ-сым шышэу мин 12-р «Клэлэцыкыи кыиных» зыфалохэрэр арых. Ахэм зэ-пмыоу Иоф адэшлэгъэн, нэплэгъум итынхэ фае. Ахэр зэхэтцэнхэм, об-щественнэ движениехэу «Адыгеим икълэ шъхъалэ иныбжыкыи хэр», «Наркотик зыдэмылэ къал» зыфало-

хэрэм къахэдгъэхъанхэм тыпыль. Еджапшэхэм ачлэс зыхъогухэм нар-котик агъэфедэ-амыгъэфедэрэм епхы-гъэу тестировать шыгъэнхэмкыи пи-лотнэ проектм Иоф ешлэ. Ау тызы-тегушылэр Иофыгъор джыри шыгъэ-зыхъэгъэ хъурэн.

Ащ дыригъэштагъ Адыгэ Респу-бликэм ныбжыкыи Иофыгъохэмкыи и Комитет итхьаматэу Къэрэтэбэнэ Мы-хьамодэ.

— Ныбжыкыи программэ зэфэ-шъхъафыбэ республикэм шаштагъэу цагъэацкыи, — кылуагъ ащ, — зиажыкыи джыри пытэу мыуцугъэ клэ-лэцыкыи хэр, шылэныгъэм имэхъанэ джыри икыоу кызыгурымылуагъэхэр гъогу пхэндж тэзышэнхэ зыльжыкыи тызэрхылылэрэр бэ. Республикэм исыд фэдэр псэуплэ шптагъэми, ту-тыныр тыди шашэ, уфаемэ, къэмла-ным дэмылэу, зырызэуи кылуа-шэшт. Интернет-клубхэм ярекламэ мафэ къэс клэлэцыкыи хэм алэжыгъэ. А «клубхэр» арых зыхъогухэм «Спайсхэри», «ваннэхэм апае шыгъу-хэри» зышашагъотхэрэр, «нэлуасэ» зы-шашагъотхэрэр. Зызэрэбгъэпсэфышт, узэрэджэгъушт «индустрием» клэлэ-цыкыи хэр пэчыжэ ешлэхэ едженым, ныбжыкыи хэр — Иофшлэным, обще-ствэм чыплэ гъэнэфагъэ шаубыты-ным, шлуагъэ къахыным.

Зыныбжэ имыкыгъэхэр наркотик-хэм апышцэнхэм упылыным, нар-котикыи ыкли психотропнэ веществэ-хэр еджапшэхэм, зыгъэпсэфыплэ чы-плэхэм ашыпшэнхэм уголовнэ пшэ-дэжыкыи пылыр игъэклотыгъэу кыиотагъ наркотикхэр хэбзэнчъэу

гъэфедэгъэнхэм пэуцужыгъэнымкыи республикэм шызэхъэгъэ кыулы-къум Иофышлэу Александр Руденкэм. Наркотикхэм апышашагъэ хъугъэ ныбжыкыи хэр бэздэжшлагъэ зезыхъа-гъэхэм ялэзэгъэныр (ежъхэм яшло-игоныгъэу кыдымлытытагъэуи) шы-лэныгъэм кыыхыгъэхъэныр игъо зэрэхъурэр кыыхыгъэшыгъэ наркопо-лицием Иофышлэу Марина Орловам. «Лэнэ хъураем» хэлэжыгъэхэм зэ-кыи зэдырагъаштэу кылуагъэ нар-команыр обществэмкыи шынагъоу зэ-рэшытым кыыхэкыи, ежъ ишлогъо-ныгъэ емылтыгыгъэу, лэзэплэ учрежде-нием члэлын, шлэзэнхэ зэрэфаер.

Джащ фэдэу «аптечная наркома-ния» алоу аужырэ лъэхъаным гумэ-кыи гъуагъэ кызышыкыи рэми «Лэнэ хъураем» шытегушылагъэх. Нарко-манхэр рулым клэрысынкыи фимыгъэу шыгъэныр, законыр а лъэныкъомкыи нахъ гъэпхъэшэгъэныр къалэтыгъ.

Урысыем и ФСКН Краснодар краймкыи и Гъэлорышланлэ АР-мкыи и Къутамэ ипресс-кыулыкыи

САМБО

Ашугым фэггэхьыггэ зэлүклэггүхэр

Илээс кээс самбэмклэ зэхашэрэ зэнэкьоктүр сыдиггуй гэгшлэггонэу макло. Тренер-клэлэггэаджэу Дзыбэ Хьамзэт, Кьукьё Аслъан, Хьабый Байзэт, Мэрэтыкьё Шамсэт, нэмыклэхэм зэралгыггэрэмклэ, нибжыкклэхэр тарихьым инэклубгьохэм нахьышлоу ашыггэггозэггэнхэм фэшл ащ фэдэ зэлүклэггүхэр ящыклаггэх. Спортменхэм усаклоу Теуцожь Цыггё и Унэ-музей зэраггэлэггү, шылэныггэ гьогоу кьыклоггүггэм зыщаггэггүазэ ашлоиггү.

— Я 35-рэ зэнэкьоктүр Гьобэкьуае зэрэггызэггэтцаггэхэмклэ лээшэу тафэраз усаклоу Теуцожь Цыггё ипхьорэлфгү, биологие шлэныггэхэмклэ доктору, профессору Ишпынэ Юныс,

Адыгэ ашугэу Теуцожь Цыггё фэггэхьыггэ зэнэкьоктүр самбэмклэ Гьобэкьуае щыклоггү. Я 35-рэ зэлүклэггүхэм Адыгэ Республикэм ибэнаклохэу 1994-рэ илээс ыккы ащ ыуж кээхьыггэ клалэхэр ахэлэггяггэх.

фирмэу «Агропромстрой» идиректор шхьалэу Уджыху Аслъан, Гьобэкьое кьоджэ псэуплэм ипащэхэм, — ело Адыгэ Республикэм самбэмклэ и СДЮСШОР идиректорэу, СССР-м спортымклэ имастерэу Пшыкьаныкьё Долэтыкьё. — Ахэр арых хэпшыкклэу мылукклэ Ипылэггү кьытфэхуэггэхэр.

Яонтэггүггэхэм ялгытыггэу апэрэ чыплэхэр кьыдзыхыггэхэр: Тхьаркьохьё Аслъан, кг 42-рэ, Дэгужые Ислъам, кг 45-рэ, Бе-

данэкьё Адам, кг 48-рэ, Пэнэшэу Руслъан, кг 52-рэ, Мэрэтыкьё Рустам, кг 56-рэ, Шьоджэ Мурат, кг 60, Тхьаркьохьё Казбек, кг 65-рэ, Мэщлэкьё Руслъан, кг 70-рэ, Стлашэу Тимур, кг 75-рэ, Пхэнае Нурбый, кг 81-рэ, Уджыху Аслъан, кг 81-м кьеху.

Адыгэ Республикэм, Урысыем язаслуженнэ тренерэу Дзыбэ Хьамзэт Гьобэкьуае щиггэггэсэрэ нибжыкклэ бэнэклуитфымэ апэрэ чыплэхэр кьызэрэдахыггэ-

хэм фэшл икьоджэггүхэр ыггэггүшлуаггэх. Хь. Дзыбэм ыггэггэсэрэ клалэмэ я 2 — 3-рэ чыплэхэри кьафаггэггэшшоаггэх. Тренер-клэлэггэаджэу Кьукьё Аслъан зипэггэ бэнэклуищ чемпион зэрэхуэггэри шлүклэ фэтэлэггү. Тренерхэу Мэрэтыкьё Шамсэт-рэ Хьабый Байзэтрэ аггэггэсэрэ нибжыкклэхэри кьахэггыггэх, апэрэ чыплэхэр кьыдахыггэх.

Ятлонэрэ чыплэхэр зыхыггэггэхэр: Пэнэшэу Руслъан, Уджыху Ислъам, Тхьаркьохьё Айдэмыр, Мэщлэкьё Бислъан, Стлашэу Заур, Беданэкьё Азэмат, Тыггужэ Юсыф, Нэггэрэкьё Нарт, Дэрбэ Азэмат, Кошггэу Долэт, Анцокьё Пшымаф.

Анахь дэггёу бэнаггэмэ шлу-хьафтынхэр афашыггэх.

НАРДХЭР

Зэхэщакломэ афэразэх

Адыгеим испорт лээуж хэхыггэ фэггышыггэмэ Даур Вячеслав ахалытэ. Иггонэмысэу идунай ыхьожьыггэми, ишлушлаггэклэ кьытхэт, ащ фэггэхьыггэ зэнэкьоктүр нардхэмклэ нибджэггёу илаггэхэм, спортым пыщаггэмэ ящэнэрэу зэхашагг.

Мыекьуапэ щыклоггэ зэлүклэггүм щызэнэкьоктүггэх сурэггышл ыккы архитектор цлэрылоу Бырсыр Абдулахь, самбэмклэ Европэм ичемпионэу Гостэкьё Хьумэр, Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу Нэмытлэкьё Аслъан, спортым иветеранхэу, Иэнэтлэ зэфэггшхьафхэм алутихэу Александр Матусьян, Семен Манашировыр, Пэнэшэу Мыхьамодэ, Руслъан Худаловыр, Артур Вардумян, Казбек Оганесян, нэмыклэхэри. Зэлүклэггүхэм ясекретарэу, республикэ футболым иветеранэу Юрий Филиппо-

вым кьызэрэггитлуаггэу, ешлэггүхэр гэгшлэггонэу клуаггэх. Ясэ-нэхьатклэ цлыф зэфэггшхьафхэр зэнэкьоктүггэх. Даур Вячеслав ыкьёу Тимур Краснодар кьыккы, зэлүклэггүмэ яплгыгг, хэггшхьафкыкыггэ шлухьафтынхэр ыггэггэнэфаггэх.

Апэрэ чыплэр Пэнэшэу Мыхьамодэ кьыдихыгг, Александр Матусьян ятлонэрэ чыплэр фэггэггэшшоагг, Семен Манашировыр ящэнэрэ хуэггэ. Бырсыр Абдулахь, Нэмытлэкьё Аслъан, нэмыклэхэми шлухьафтын зэфэггшхьафхэр афашыггэх. Зэхэщэн

Иофыггёхэр дэггёу зыггэггэклэггэ Пэнэшэу Мыхьамодэ зэнэкьоктүм хэлэггяггэхэр, Даур Вячеслав илахьылхэр лээшэу фэразэх. Зэнэкьоктүр зыщыклоггэ унэр кьафызэлүзыхыггэ Бырсыр Аб-

дулахьы зэхэщакломэ «тхьауеггэггэспэу» гэггэггэтымклэ раложьы ашлоиггү.

Сурэггым итхэр: **Бырсыр Абдулахьрэ Пэнэшэу Мыхьамодэрэ нард зэдешлэх.**

СЕРГЕЙ МЕЛАНЧЕНКЭМ И КУБОК

Зыхьыщтыр кээшлэггёоягг

Мыекьуапэ иадминистрации испорткомитет футболымклэ зэхыщэггэ зэнэкьоктүр Сергей Меланченкэм ишлэггэ фэггэхьыггэ. Иггонэмысэу идунай зыхьожьыггэ С. Меланченкэр кээлэггчэлүтэу футбол ешлэггэтыгг, нибжыкклэмэ яггэггэн пылгыгг. Ащ ыкьёу Станислав Мыекьопэ «Зэкьошныггэм» кээлэггчэлүтэу щешлэ.

Кьалэм футболымклэ изэнэкьоктү хэлэггяггэхэр спортым иветеранхэу илээс 35-рэ зыныбжэ хуэггэхэр арых. Финалым «Спортурым» «Динамо» щызэлүклаггэх. Теклоныггэр зыхьыщтыр язэрэггыггашлэу зэдешлаггэх. «Динамо» ифутболистэу Хь. Коблым тлоггёггё «Спортурым» икьэлапчгэ Игуаор дидзагг, ащ ишлуаггэклэ милицием икьулыкьушлэхэм апэрэ чыплэр кьыдахыгг. «Спорту-

рым» ятлонэрэ, «Джокерыр» ящэнэрэ хуэггэх.

Мыекьуапэ иадминистрации испорткомитет ипащэу Сергей Двойниковым хаггэггунэфыккырэ чыплэхэр кьыдзыхыггэмэ кубокхэр, нэггеплгг шлухьафтынхэр аритыжыггэх.

Сурэггым итхэр: **хаггэггунэфыккырэ чыплэхэр кьыдзыхыггэ командэхэм якапитанхэу шлухьафтынхэр зыфашыггэхэр.**

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЬОКЪУ

«Зэкьошныггэм» нэггэггэ

шбуфэтэшлы

2011-рэ илээс ешлэггүр мыекьопэ футбол клубэу «Зэкьошныггэм» риггэггягг. Купым ипащэхэмрэ футболистэу зэнэкьоктүм хэлэггяггэштхэмрэ ацлэхэр кьэтэлөх.

Футбол клубэу «Зэкьошныггэм» идиректор шхьалэр — **НАТХЬО Адам**
Тренер шхьалэр — **КОБЛ Анзор**
Тренерыр — **ЛЕПЕХИН Константин**
Командэм ипащэр — **АУЛЬЭ Рэщыд**
Кээлэггчэлүтхэр: **МЕЛАНЧЕНКО Станислав, МОСКАЛЕНКО Николай.**

Ухьумаглохэр: **Абаев Олег, Джыгунэ Арсен, Казаков Артем, Кравцов Павел, Мыкьё Мурат, Охрименко Вячеслав, Пискунов Антон.**

Гупчэм щешлэхэрэр: **Василькин Денис, Датхужэ Адам, Джиоев Со-слан, Кокоев Станислав, Кьошк Рустем, Нартиков Александр, Хьабэчыр Рустам.**

Ыпэкклэ щешлэхэрэр: **Аппаев Хьызыр, Ешыгоо Алым, Кьулэ Руслъан, Лучин Вадим.**

Мэлылфэггум и 26-м «Зэкьошныггэр» «Кавказтрансгазым» дешлэггт.

Нэклубггэр зыггэггэхьыггэггэр ЕМТИЛЭ Нурбый.

Зэхэзыщаггэхэр:
Адыгэ Республикэм и Кьэралыггё Совет — **Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет**

Кьыдзыггэккырэ:
Адыгэ Республикэм лгэггэпкэ Иофхэмклэ, Тэккыб кьэралхэм ашыпсэурэ тилгэггэггүхэм адырлэ зэпхыныггэхэмклэ ыккы кьэбар жьуггэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэшылэр:
385000,
кь. Мыекьуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шхьалэм ипаггэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшгэггэккыжэ зы-хьырэ секретары: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыггэр:
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиокьэггын-хэмклэ ыккы зэлгы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гэггёры-шлал, зэраушыхьа-тыггэ номеры **ПИ №10-3892**

Гэггэггэтым кьыхиу-тыхэрэм мышгып-кьаггэу кьахафггэрэмклэ кээзыт-хыггэхэм пшгэггэ-кыжэ ахьы. Кьа-тхэхэрэмрэ гэггэггэ-тым щылажэггэхэрэмрэ яеплгыкклэ зэтемыфэн ылгэгг-кышты. Гэггэггэ-еджэхэм кьыт-фаггэхьырэ тхы-ггэхэр зэхэггфгг-хэрэп ыккы кээ-зытхыггэхэм алэкклэггэхьа-жыхэрэл.

Зыщыхаутирэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчяггэр 4280
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1178

Хэутыным узщыкклэггэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыкклэггэггэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00